

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

<http://www.kurier-poranny.com/niwa>

№ 23 (2299) Год XLV

Беласток 4 чэрвеня 2000 г.

Цана 1,50 зл.

III Міжнародны кангрэс беларусістаў

З 22 да 25 траўня ў Мінску праходзіў III Міжнародны кангрэс беларусістаў. Традыцыйна арганізатарам сустрэчы людзей, якія займаюцца вывучэннем культурных, лінгвістычных, літаратуразнаўчых ці гістарычных праблем Беларусі быў Цэнтр імя Францыска Скарыны ў Мінску. Праявай вялікай адвагі дырэктара Цэнтара прафесара Адама Мальдзіса і яго супрацоўнікаў было наладжанне ў існуючых умовах сустрэчы людзей навукі з дзесяці краін свету. Прыехала амаль трыста ўдзельнікаў, а другі тур сустрэчы плануецца правесці ў верасні гэтага года.

Кангрэс, зразумела, не вырашаў асноўных праблем навуковага даследавання беларускай тэматыкі. Даў, аднак, магчымасць сустрэцца людзям, якія штодзённа працуюць над падобнымі тэмамі, часта пражываючы нават некалькі тысяч кіламетраў ад сябе. Таму афіцыйныя выступленні былі толькі часткай вялікай дыскусіі беларусістаў, якая вялася на вуліцы, у гатэлях, барах ці лавачках у парку.

Неафіцыйна Кангрэс пачаўся ўжо ў нядзелю, 21 траўня, у памяшканнях Цэнтара імя Францыска Скарыны прэзентацыяй кніжных выданняў, якіх аўтарамі былі замежныя ўдзельнікі. Пленарнае пасяджэнне, якое адкрывала трохдзённыя нарады, адбылося з удзелам прадстаўнікоў міністэрстваў культуры і асветы, а таксама прадстаўніка мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта. У асноўным праца праходзіла ў секцыях і круглых сталах. Большасць дакладаў закралі культурныя, моўныя і літаратурныя адносіны беларусаў з суседнімі народамі. Адметнай была секцыя „Хрысціянства і Беларусь”, дзе ўвага ўдзельнікаў канцэнтравалася на вызначэнні месца хрысціянскай спадчыны ў культурным і духоўным жыцці беларусаў. Адзін з дакладчыкаў, ксёндз Ігар Лашук, заявіў, што лепшую будучыню беларусаў бачыць ён толькі ў адраджэнні хрысціянства на базе нацыянальнай культуры, мовы і традыцыі.

У траўні ў Мінску амаль кожны дзень адбываліся шматлікія канферэнцыі. Таксама на правінцыі відаць праявы інтэлектуальнага зруху. Частка ўдзельнікаў Кангрэса беларусістаў была ўжо раней на навуковай сустрэчы прысвечанай асветніцтву, частка рыхтавалася да выезду ў Віцебск, дзе тамашні ўніверсітэт ладзіў спатканне спецыялістаў па вывучэнні праблем беларускай культуры. Беларусь, аказваецца, прыцягвае ўвагу не толькі палітычнымі скандаламі. (ям)

Спяваюць харысты Свята-Мікалаеўскага прыхода ў Сеуле (Карэя).

Спявалі праваслаўныя многіх нацый

Аляксей МАРОЗ

У XIX Міжнародным фестывалі царкоўнай музыкі, які з 21 па 28 мая 2000 года праходзіў у Свята-Троіцкім саборы ў Гайнаўцы выступілі 33 хоры (34-ым быў мінулагадні лаўрэат) з 11 краін, у тым ліку з Карэі і Індыі. Сёлетня Фестываль праходзіў пад патранатам Міністэрства культуры і нацыянальнай спадчыны, якое з’яўлялася галоўным спонсарам мерапрыемства і галоўным патранатам прэзідэнта Аляксандра Кваснеўскага.

Адкрыццё Фестывалю, у якім прынялі ўдзел дыпламаты замежных краін, польскія парламентарыі, самаўрадавыя ўлады і падляшскі ваявода, распачалося з малебна, прывітальных слоў епіскапа Гайнаўскага Мірана і выступлення бургмістра Гайнаўкі Анатоля Ахрыцюка. Спачатку спявалі лаўрэаты мінулагадняга Фестывалю — хор Праваслаўнай мітраполіі з Малдовы „Крэда”. Пасля ваявода Крыстына Лукашук уручыла ўзнагароду „Падляшскае дрэва мастацтва” кампазітару Рамуальду Твардоўскаму, які святкаваў 70-я ўгодкі з дня нараджэння і васемнаццаці разоў старшынстваваў фестывальнаму журы. У час спаткання з гайнавянамі падпісаў ён сваю кніжку „Было, не мінула”, у якой успамінае таксама і Гайнаўку.

Прыехалі з многіх краін

На ступеньках сабора выступілі праваслаўныя вернікі многіх нацый з адзінаццаці краін і прадстаўнікі іншых веравызнанняў, якіх свецкія хоры спявалі царкоўную музыку. Вялікае зацікаў-

ленне выклікалі выступленні хораў з Карэі і Індыі, у выкананні якіх царкоўныя малітвы і напевы гучалі своеасабліва. Гайнавяне маглі таксама даведацца пра жыццё праваслаўных у гэтых экзатычных нам краінах. Хаця каля 50% веруючых людзей Карэі складаюць хрысціяне, то жыве там толькі каля 2 300 праваслаўных вернікаў, якія арганізаваныя ў сямі прыходах. Праваслаўная абшчына заснавана была каля ста гадоў таму рускімі місіянерамі, але па гістарычных прычынах кантакты з праваслаўнымі ў Расіі былі спынены. Зараз блізкае супрацоўніцтва наладжана з Грэчаскай праваслаўнай царквой.

Хрысціянства ў Індыі звязана з 52 годам, калі туды прыбыў апостал Фама. Зараз хрысціяне ў Індыі складаюць 2,1% усяго насельніцтва, з чаго каля 2 мільёны вернікаў Праваслаўнай старасірыйскай царквы, якія жывуць у 22 епархіях. Да хору Праваслаўнай тэалагічнай семінарыі ў Катаяме „Зумора” належыць 55 спевакоў, аднак заплаціць за дарогу і прыехаць у Польшчу змагло толькі дваццаць асоб. Спявалі яны арыгінальна сірыйскія малітвы і песні.

Спеў харыстаў з праваслаўнага прыхода св. Мікалая ў Сеуле быў бліжэйшы для нашых слухачоў, бо спявалі яны паводле рускай і грэчаскай мелодый.

У катэгорыі прыхадскіх праваслаўных хораў выступілі замежныя харысты са Свідніка, што ў Славакіі, семінарысты з Духоўнай семінарыі ў Жы-

Пленум ГП БГКТ

Пленум многа часу прысвяціў трэцяму пункту парадку дня: дзейнасці музея ў Гайнаўцы. Там накапілася шмат цяжкіх да вырашэння спраў, звязаных з паўнамоцтвамі Праўлення Грамадскага камітэта пабудовы музея, з арганізацыяй Асяродка беларускай культуры.

[болей ☞ 3]

Кара за служэнне народу

Мар’ян Пецюкевіч у час нямецкай акупацыі працаваў настаўнікам на Ашмяншчыне. Пасля вайны жыў на вёсцы, гаспадарыў. У 1949 г. быў рэпрэсіраваны за „нацыяналізм” і з сям’ёй сасланы ў Сібір (горад Ужур Краснаярскага краю). У 1952 г. быў арыштаваны другі раз і сасланы ў Варкуту.

[жыццяпіс ☞ 4]

Магічнае слова

Ганна націснула клямку, прыдчыніла дзверы і спытала, ці можна ўвайсці. Адказу не пачула. Пацямнела ў ваках. Была ў гэтым кабінцеце ўжо некалькі гадоў таму. Перамагаючы страх, зачыніла дзверы і стала перад велізарным сталом, за якім сядзеў чалавек сярэдніх гадоў і глядзеў у паперы, што ляжалі на стале.

[аповяданне ☞ 5]

Фэст

пад Богавай страхой

Арлянская гміна, сельская, апынулася ў некарыснай абстаноўцы. Таму, відаць, новы вайт паклікаў на дапамогу розных палітыкаў пад інтэграцыйны лозунг. Адгукнуліся толькі „свае”...

[мерапрыемства ☞ 8]

Тыневічы

ўшанавалі традыцыю

— Гэты звон хацелі ад нас забраць у Кленікі, калі там згарэла царква, — расказвае Ян Хіліманюк, — але мы не далі. Рашылі, раз гэта была ахвяра на нашу царкву, дык і павінна яна ў нас застацца, а мы павінны яе памятаць. Бо калі забудзем такія ўчынкi нашых продкаў, нашу найбліжэйшую гісторыю, тады згубім сваю тоеснасць.

[ахвярнасць ☞ 9]

Час успамінаў

У Семяноўку падыходзілі вагоны па шырокіх рэйках са Свіслачы, па пяць саставаў у суткі адсюль і пяць назад. Перагрузкай вагонаў займалася чыгуначная экспедыцыя. Першым кіраўніком стаў Анатоль Карповіч...

[☞ 10]

[працяг ☞ 3]

Беларусь — беларусы

Гадавіна Беларускага відэаклуба

Год таму ў Таварыстве беларускай мовы імя Францішка Скарыны ўтварыўся Беларускі відэаклуб. Гэта была ініцыятыва маладзёжнай плыні ТБМ, мэтаю якой было данясенне да беларусаў відэа на іх роднай мове. Днём нараджэння клуба лічыцца 5 траўня 1999 года, бо менавіта ў гэты дзень у сядзібе ТБМ быў зладжаны паказ першага відэафільма „Пяты элемент” у перакладзе на беларускую мову. Дарэчы, у гэты ж час фірма „Сотвар” упершыню пераклала на беларускую мову мультфільм „Прыгажуня ў сонным лесе”. Гэты і наступныя мультфільмы увайшлі ў фільматэку Беларускага відэаклуба.

Пашырэнне беларускамоўнага відэа адбываецца у некалькіх накірунках: паказы, распаўсюджванне наяўнай прадукцыі і выпуск раней невыдаванай, пераклад замежных стужак. Важную ролю мае таксама і пашырэнне інфармацыі пра беларускамоўнае відэа. З гэтай мэтай відэаклуб стварыў старонку ў Інтэрнэце: <http://belvidea.cjb.net>, а таксама выдае каталог беларускамоўнага відэа. Акрамя таго стала даецца інфармацыя ў прэсу.

Сярод распаўсюджванай прадукцыі, акрамя згаданага, былі і музычныя відэапраграмы ад фірмы „Ковчег” і ад Беларускай музычнай альтэрнатывы. Што да невыдаваных раней фільмаў, дык БВК пачаў распаўсюд замежнай стужкі „Ісус” і айчынных — „Салодкі яд каханья” і „Слёзы блуднага сына”.

Першым мастацкім фільмам, які пераклаў БВК, быў „Пяты элемент”. Пе-

рклад рабіўся на энтузіязме і пры падтрымцы Беларускай музычнай альтэрнатывы. Пазней былі перакладзены фільмы „Страчаны свет: Юрскі парк-2” і „Маска”. Аднак дагэтуль яны, на жаль, застаюцца недапрацаванымі і не распаўсюджваюцца, а толькі дэманструюцца у відэазалах.

Беларускі відэаклуб у сваёй далейшай дзейнасці вырашыў арыентавацца на попыт глядачоў. Пераклад славуэтага фільма Мэла Гібсана „Адважнае сэрца” атрымаў сапраўдны поспех. Нядаўна БВК дастаў грант ад Асамблеі няўрадавых арганізацый на выданне новых стужак. Сярод іх: відэазапіс першай і другой частак канцэрта „Вольныя танцы”, замежныя фільмы „Матрыца”, „Прыгажуня”, „Бетховен”, мультфільм „Кароль Леў”. Па-за гэтым грантам плануецца перакласці фільмы польскай вытворчасці „Агнём і мячом” і „Пан Тадэуш”, падзеі якіх цесна звязаныя з беларускай гісторыяй. Таксама ў будучыні плануецца выдаць на відэа вядомыя айчынныя кінастужкі.

Для дэманстрацыі фільмаў беларускія відэазалы паўсталі таксама ў Жодзіне, Светлагорску, Лідзе, Мар’інай Горцы, Магілёве, Горадні і ў іншых гарадах Беларусі.

У планах БВК данясенне беларускамоўнага відэа да патэнцыйна зацікаўленых у ім рэгіянальных тэлекампаній і да школ (як добрага прыкладнага матэрыялу па беларускай мове).

Віталь СТАНІШЭЎСкі, кіраўнік Беларускага відэаклуба ТБМ

Прачытай і перадай другому!

Гродзенскае абласное грамадскае аб’яднанне „Ратуша” надрукавала на правах унутранай дакументацыі дапаможны даведачны каталог „Самвыдат” Гарадзеншчыны” (1996-2000 гг.), у якім падаюцца звесткі пра 48 незяржаўных бюлетэняў рэгіёна.

Пэўную папулярнасць набылі малафарматныя выданні „Голас Ліды”, „Гродзенскі потрэбитель”, „Дзіда”, „Зьніч”, „Мастоўскі веснік”, „Маю права”, „Мястэчка”, „Наша праўда”, „Правое поле”, „Прямая лінія”, „Рэгіянальная Беларусь”, „Саламея” і інш. Распаўсюдаецца пра асноўныя тэмы, падаюцца выхадныя дадзеныя, у тым ліку кантактныя тэлефоны, адрас электроннай пошты, Інтэрнэт, прозвішча рэдактара. Як выглядае той ці іншы бюлетэнь дае ўяўленне ксеракопія першай старонкі.

У брашуры пад рубрыкай „3 архіва памяці” прыгадваюцца машынапісныя бюлетэні Гродзеншчыны сярэдзіны 80-х — пачатку 90-х гадоў. У той час напаяўпаднольна выходзілі „Містыка”,

„Набойні”, „Рэанімова”, „Івейская крыніца”, „Ветер свабоды”, „Демократ”, „Фронт”, „Весткі”, „Свабодное слово” і г.д.

Каталог таксама змяшчае вынятковыя з беларускіх заканадаўчых актаў аб правах і абавязках журналістаў, свабодзе слова, праве на збор і распаўсюджванне інфармацыі, адказнасці за прычынены маральны ўрон. Узгадваюцца артыкулы дакументаў, прынятых міжнароднай супольнасцю ў абарону журналістаў, якія ажыццяўляюць сваю прафесійную дзейнасць, на права грамадзян збіраць, валодаць, распаўсюджваць інфармацыю.

Брашура „Самвыдат” Гарадзеншчыны” выдадзена накладам 299 асобнікаў.

Антон ЛАВОВІЧ

Папраўка

У інфармацыі пра аўтара артыкула „Ізноў у доме Эміліі і Пятра Кунавічаў”, які друкаваўся ў 20 нумары „Нівы” ад 14 мая г.г. намі была дапушчана памылка. Спадар Мацей Канапацкі з’яўляецца генеральным сакратаром Супольнага савета католікаў і мусульман у Варшаве, а не *Сусветнага*, як мы напісалі. За памылку сардэчна перапрашаем.

Рэдакцыя

Спадару
Мікалаю ПРАКАПЮКУ
словыя шчырага спачування
з прычыны
напаткаўшага Яго гора —
смерці МАЦІ
— выказвае
Віталь Луба з жонкай.

Віктара Шандзяровіча не ўпусцілі на гістарычную радзіму — у Беларусь

Знакаміты расійскі пісьменнік-сатырык і аўтар дзвюх бадай самых папулярных праграм на тэлеканале НТВ „Ітого” і „Куклы” на мінулым тыдні знаходзіўся на вуснах усіх не толькі ў Расіі, але і ў Беларусі. У Расіі — таму што Яўгеній Кісялёў агучыў у „Ітогах” нейкія ўмовы прымірэння з „Медыя-Мостам”, высунутыя ўладамі, галоўнай з якіх быццам было выключэнне куклы Пуціна з адпаведнай праграмы (падобнай на колішняе „Polskie ZOO” ў TVP — рэд.). У Беларусі — таму што яго канцэрты былі забаронены мінскімі ўладамі. У арганізатараў гастроляў раздаўся тэлефонны званок з адміністрацыі прэзідэнта і высокапастаўлены чыноўнік сказаў: „Мы вам, канешне, не можам забараніць. Але мейце на ўвазе: калі ён усё-такі прыедзе...” Далей, разумеецца, ішоў дэтальны пералік таго, што здарыцца з арганізатарамі канцэртаў Шандзяровіча, калі яго нага ступіць на свяшчэнную беларускую зямлю. Рэдакцыя „Белорусской деловой газеты” вырашыла патэлефанаваць Віктару Шандзяровічу і высветліць, што ён сам думае аб усіх гэтых не цалкам прыгожых гісторыях.

— *Віктар, з чым, як вы думаеце, звязана гэтая мякка выказаная забарона на ваша паяўленне ў Мінску? Паколькі мне вядома, вы з сабой куклу Лукашэнкі не возіце і глядачам не паказваеце.*

— Я такія забароны лічу свайго роду прэміяй, прызнаннем заслуг. Існуе прэмія Саюза журналістаў „Залатое пярэ” — гэта аднаго роду прызнанне. Але ёсць іншага роду прызнанне — гэта калі твой выезд куды-небудзь прызнаецца непажаданым. І тое, што я выклікаю такую алергію ў беларускага кіраўніцтва і асабіста (спадзяюся) у Лукашэнкі, гэта паказчык якасці нашых праграм.

— *Але апошнім часам яго кукла стала не так актыўнай дзеючай асобай, як раней...*

— Так, ён менш выступае ў „Куклах”, але затое ён — пастаянны персанаж другой маёй праграмы „Ітого”. Думаю, што забарона на мой канцэрт у Беларусі звязана ў першую чаргу з праграмай „Ітого”. Не мая справа ўглыбляцца ў чарапныя каробкі гэтых людзей, але сімптом зразумелы — гэта людзі з партыйна-гаспадарча-кадэбэшным мысленнем. Паколькі яны па сутнасці не могуць нічому запырчыць, тады застаецца ім толькі забараняць. Нічога новага ў гэтым няма. Магу сказаць, што Лукашэнка не арыгінальны, таму што маю не меншыя цяжкасці з канцэртамі ў Краснадары. Такім чынам краснадарскі губернатар Кандраценка нават апырэдзіў Аляксандра Рыгоравіча. Зрэшты, нацыянал-сацыялістычная ідэалогія блізкая і амаль абодвум, і тут усё складаецца даволі лагічна.

— *На сённяшні дзень вы толькі ў гэтых двух гарадах сталі персонай нон грата?*

— Пакуль — так. Але гэта ўжо другі мой непрыезд у Мінск. Паўгода раней іншая прадзюсерская кампанія хацела пабачыць мяне з гастролямі ў Мінску і закончылася гэта тым жа. Арганізатарам пазванілі з адміністрацыі прэзідэнта і патлумачылі, што гэтага рабіць нельга. Па той прычыне я ўжо двойчы не быў у Мінску, хаця Беларусь — гэта мая гістарычная радзіма. Абодва мае дзяды і абедзве бабулі родам з Гомеля і Мазыра. Таму можна лічыць, што Аляксандр Лукашэнка не ўпусціў мяне на гістарычную радзіму.

— *На сённяшні дзень вы больш небяспечны (няважна, для Лукашэнкі ці для Кандраценкі) як аўтар „Кукол” ці „Ітого”?*

— Я зусім не небяспечны. Я проста выклікаю натуральныя раздражненні ў людзей такога роду. А небяспекі ніякай няма. Іншая справа, што я — тая ж бактэрыя, якая размнажаецца ў іх стэрільнай зоне. Яны б хацелі такога стэрільнага халадзільніка, а мы з сябрамі гэтаму перашкаджаем.

(...)

— *Цяпер тэлекампанія НТВ ваюе з расійскімі ўладамі. Хачу, між іншым, прыпомніць, што адну праграму на НТВ — „Час быка” Андрэя Чаркізава — закрыў усё-такі Лукашэнка.*

— Не, яе закрыў не Лукашэнка. У яго, на шчасце, няма такіх магчымасцей. Ён увогуле нікога ў Расіі не можа зняць — і нельга пераацэнываць яго ўплывы. Праграму закрыла кіраўніцтва НТВ, паколькі Андрэй парушыў унутрыканальную дысцыпліну. Ён, канешне, усё правільна сказаў пра Лукашэнку. Не толькі я, але і кіраўніцтва канала напэўна з ім было згоднае. Але неабходна заставацца ў этычных рамках. Тады за Андрэя папрасілі ў эфіры прабачэння і ад яго патрабавалася проста прамаўчаць і не ўзмацняць сітуацыю. Ён гэтага, на жаль, не зрабіў.

— *Я ўсё-такі спадзяюся, што трэці раз будзе ічаслівым і вы ўрэшце прыедзеце з канцэртамі ў Мінск. Ці вы думалі аб тым, што скажаце, выйшаўшы на мінскую сцэну?*

— Тое ж самае, што гавару ў іншых гарадах: „Добры вечар!” Я выступаў па-за межамі Расіі — у Ізраілі, Украіне, Германіі, Злучаных Штатах — і ведаю, што межаў няма. Людзі дзеляцца не на расіян і нерасіян, а толькі на больш далікатных і менш далікатных, людзей з хуткай і павольнай рэакцыяй на гумар. Так што ў мяне ў Мінску быў бы такі ж канцэрт, як і ў іншых гарадах. Праўда, лірычны момант усё роўна прысутнічаў бы. Менавіта таму, што я прыехаў бы ў краіну, у якой знаходзіцца радзіма маіх продкаў. Я паехаў бы ў Віцебск, у Мазыр, у Гомель, спалучыў бы прыемнае з карысным... А вы ведаеце, я ўсё роўна прыеду. У канцы канцоў, я гэта зраблю без усялякіх гастроляў, як прыватная асоба. Спадзяюся, што мяне не затрымаюць на граніцы. Хаця ўсё можа здарыцца... Але я проста ведаю, што ў Беларусі жыве не толькі Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка. Там яшчэ жывуць людзі. Цудоўныя, дарэчы, людзі. Больш таго, я дасканала ведаю, што менавіта ў Мінску мае гастролі маглі б быць найбольш паспяховымі: мінчане ведаюць, што такое таталітарызм, лепш, чым расіяне. Да таго ж таталітарызм абстрае пачуццё гумару. Гэта як адрэналін, які выдзяляецца ў кроў. Так што ў Мінску поспех быў бы забяспечаны. Апрача таго, я выступаю ў сааўтарстве і на сваіх канцэртах часта цытую Аляксандра Рыгоравіча. І, паверце, яго цытаты — гэта лепшыя секунды маіх выступленняў. Павінен я сказаць, што ў любой аўдыторыі я сам не здольны выклікаць такую смехавую рэакцыю, якую выклікаюць цытаты з выступленняў спадара Лукашэнкі.

Ірына ХАЛП

Белорусская деловая газета
№ 747, 27.05.2000 г.

Спявалі праваслаўныя многіх нацый

[1 *працяг*]

ровічах (Беларусь) і духоўнай семінарыі з Пачаева (Украіна). Спеў семінарыстаў адзначаўся вялікай духоўнасцю, напамінаў аб манастырах, з якіх яны прыехалі.

Найбольш спевакоў з-за мяжы выступіла ў катэгорыі свецкіх прафесійных і аматарскіх хораў. У Гайнаўцы спявалі беларускія, рускія, украінскія, літоўскія, балгарскія, югаслаўскія і маладзкія хоры.

Не забылі пра сваіх

Арганізатары Фэстывалю не забылі запрасіць парафіяльныя хоры з Беласточчыны і свецкія хоры з розных гарадоў Польшчы. У час першых дзён конкурсных выступленняў перад гайнаўскай публікай паказаліся добра падрыхтаваныя хоры з прыходаў св. Мікалая з Беластока, Успення Прасвятой Багародзіцы з Бельска-Падляскага і Свята-Троіцкага сабора і прыхода Нараджэння св. Іаана Хрысціцеля з Гайнаўкі, чатыры хоры з Варшавы: Праваслаўнай духоўнай семінарыі, Ардынарыята Войска Польскага і два прыходскія.

Рост духовага жыцця

Адноўленыя духоўныя семінарыі ў Жыровічах і Пачаеве выпускаюць абітурыентаў, з ліку якіх многія павяшчаюцца ў святары і служаць у прыходах Беларусі і Украіны, паведамлі дырыжоры семінарскіх хораў: дыякан Андрэй Скробат і айцец Вячаслаў Дзямчук. Вучобу ў Пачаеўскай семінарыі, якая існуе ўжо каля дзесяці гадоў, закончыла звыш ста выпускнікоў, а ў Жыровіцкай семінарыі, якая адна-

віла сваю дзейнасць у 1989 годзе, вучыцца зараз каля 250 асоб, каля пяцідзiesiąці абітурыентаў раз'язджаюцца штогод па Беларусі і іншых краінах СНД. Харысты з Беларусі і Украіны адзначылі, што зараз адбываецца рост духовага жыцця ў іх краінах, але гэты працэс павольны. Госці з-за мяжы звярталі таксама ўвагу на значэнне манастыроў у Жыровічах і Пачаеве, якія ў жыцці праваслаўных вернікаў з'яўляюцца духовымі лячэбніцамі.

Апрача выступленняў у Свята-Троіцкім саборы ў Гайнаўцы, некаторыя хоры спявалі паралельна ў Свята-Духаўскім саборы і Сафійскай царкве ў Беластоку, у Варшаве, Кракаве, Любліне, Чорнай-Беластоцкай, Боцьках, Сямятычах, Чаромсе, Нараўцы, Драгічыне і Курашаве.

На жаль, на Фэстываль не даехалі ажно пяць хораў: з Германіі, Арменіі, Грузіі, Македоніі і дзіцячы з Беластока. Раней арганізатары разлічвалі яшчэ на прыезд хору з Канады. Хоры з Арменіі і Грузіі не даехалі з-за фінансавых цяжкасцей, а іншыя ўдзельнікі наракалі на складанасці з афармленнем віз.

Конкурсныя рэзультаты і гала-канцэрт

Удзельнікі з нецярыплівацю чакалі абвешчання вынікаў конкурсу, якое адбылося 28 мая 2000 года ў Гайнаўскім доме культуры. У катэгорыі прыходскіх гарадскіх хораў першую ўзнагароду атрымаў маладзёжны хор Свята-Мікалаеўскага сабора з Беластока, а вылучэнні — маладзёжныя хоры Кафедры св. Марыі Магдаліны і парафіі св. Іаана

Хор „Зумора” Праваслаўнай тэалагічнай семінарыі ў Катаяме (Індыя).

на Лесвічніка з Варшавы. За паспяхова дэбют узнагароду атрымаў хор прыхода Нараджэння Іаана Хрысціцеля з Гайнаўкі. У групе іншых прыходскіх хораў першую ўзнагароду журы прысвоіла хору Мінскай духоўнай семінарыі з Жыровіч (Беларусь), а вылучэнне — для семінарыстаў з Пачаева (Украіна), харыстаў з Індыі, Карэі і Праваслаўнага ардынарыята Войска Польскага. Сярод свецкіх аматарскіх хораў першыя месцы атрымалі хоры з Політэхнічнага інстытута з Чанстаховы, Медыцынскага інстытута з Гданьска і Дзяржаўнага ўніверсітэта з Львова (Украіна), а вылучэнні харысты з Познані і Гомеля (Беларусь). У катэгорыі прафесійных хораў першую ўзнагароду з правам адкрыцця Фэстывалю ў наступным годзе атрымаў Дзяржаўны рускі акадэмічны хор з Масквы (Расія), а вылучэнні — хоры з Варшавы (дырыжор Юры Шурбак) і Мінска (Беларусь).

Ацэньваючы выступленні харыстаў прафесар Віктар Роўда з Мінска звярнуў увагу, што гучнае (галоснае) спяванне — гэта фальш і заклікаў спяваць з памяркоўным выкарыстаннем сілы голасту. Прафесар Нікалай Асаргуім, выкладчык Інстытута св. Сергія ў Парыжы адзначыў, што хоры павінны больш увагі адводзіць правільнай дыкцыі і адпавед-

най падборцы рэпертуару, каб на першым месцы была малітва, а на другім — прыгажосць музыкі. Накрыклад, да фэстывальнага рэпертуару не падыходзілі песні калектыву „Свяцілен” з Іванава (Расія). Члены гэтага калектыву заявілі, што прыязджаючы ў Гайнаўку не ведалі, што выконваецца тут толькі царкоўная музыка (яны спяваюць фальклорныя рускія песні).

Фэстываль закончыўся гала-канцэртамі ў Свята-Троіцкім саборы ў Гайнаўцы і ў Дзяржаўнай філармоніі ў Беластоку, на якіх спявалі ўзнагароджаныя хоры. Асабліва ўрачыстымі былі выступленні ў Гайнаўцы, дзе ганаровых гасцей і спонсараў вітаў дырэктар Фэстывалю Мікола Бушко. Слухаць царкоўную музыку прыехалі між іншым, міністр Марк Унгер — шэф кабінета прэзідэнта РП, Мікалай Крэчка, пасол Рэспублікі Беларусь у Польшчы і віцэ-ваявода Юзэф Клім, паслы ад СЛД Владзімеж Цімашэвіч, Юзэф Алексы і Ізабэля Серакоўская. На апошні канцэрт прыбылі многія праваслаўныя святары з епіскапам Гайнаўскім Міранам. На развітанне ўдзельнікам, слухачам і арганізатарам харысты заспявалі „Многае лета”.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Пленум ГП БГКТ

21 мая ў Беластоку адбылося пленарнае пасяджэнне Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы. Першым пунктам абмяркоўкі былі праблемы беларускай асветы і школьніцтва, якія прадставіў старшыня ГП, пасол Сейма Ян Сычэўскі. Сказаў ён, што ў сувязі з рэформай школьніцтва існуе пагроза змяншэння з 4 да 3 гадзін у тыдні навучання беларускай мовы ў пачатковых школах і ў ліцэях у Бельску і Гайнаўцы па прычыне недахопу грошай на школьніцтва, а часам і па непрыхільнасці да навучання беларускай мовы мясцовых самаўрадаў. Гэтую непрыхільнасць праяўляе таксама падляшскі ваявода, якая затрымала прызнаныя ўжо грошы на абсталяванне школы ў Дубінах. Пра цяперашні стан і перспектывы ліцэяў у Бельску і Гайнаўцы, у якіх навучаецца беларуская мова, расказала дырэктар Беларускага ліцэя ў Бельску-Падляшскім Зінаіда Навіцкая. Існуе таксама праблема з аплатаваннем метадыка беларускай мовы, які абслугоўвае не толькі школы ў гміне, у якой атрымоўвае зарплату, але ўсе школы, у якіх навучаецца беларуская мова. У гэтых справах пасол Сычэўскі падаў інтэрпеляцыю.

Другім пунктам парадку дня была абмяркоўка напрамкаў дзейнасці БГКТ у 2000 годзе. Прадставіла іх сакратар ГП Валянціна Ласкевіч. Праўда, ужо шмат мерапрыемстваў адбылося. Да важнейшых з іх трэба залічыць раённыя, цэнтральныя элімінацыі і галаканцэрт VII Агульнапольскага фэстывалю „Беларуская песня 2000”. Найважнейшымі мерапрыемствамі будучы

19 беларускіх народных фэстаў у пасобных гмінах, цэнтральныя элімінацыі тэатральных калектываў у Кляшчэлях (27 мая), Свята беларускай культуры ў амфітэатры ў Беластоку (11 чэрвеня), Купалле ў Белавежы (11 чэрвеня) і „Музычныя дыялогі над Бугам” у Мельніку (12-13 жніўня).

Пленум многа часу прысвяціў трэціму пункту парадку дня: дзейнасці музэя ў Гайнаўцы. Там накіпалася шмат цяжкіх да вырашэння спраў, звязаных з паўнамоцтвамі Праўлення Грамадскага камітэта пабудовы музэя, з арганізацыяй пастаяннай музейнай экспазіцыі і Асяродка беларускай культуры. Дакладваў аб іх старшыня ГП Ян Сычэўскі. Ён жа таксама пайнфармаваў удзельнікаў пленума аб пытаннях нацыянальных меншасцей, у тым беларускай, аб працах Сейма, які пакуль аб'ява адносіцца да іх вырашэння.

Пленум заслухаў таксама інфармацыю Галоўнай рэвізійнай камісіі аб стане рэалізацыі пастановаў XIII З'езда БГКТ.

У дыскусіі выступіла 12 асоб. Пленум аднагалосна прыняў тры пастановы: адобрыў план працы ГП БГКТ да канца бягучага года і фінансавую справаздачу галоўнага бухгалтара Марыі Паўлючук і вырашыў спалучыць дзейнасць навуковага гуртка з дзейнасцю навуковых працаўнікоў беларускай філалогіі Беластоцкага ўніверсітэта.

На пленуме прысутнічаў консул Рэспублікі Беларусь у Беластоку Павел Латушка і віцэ-консул Уладзімір Сіпельнік. Консул пайнфармаваў, што неўзабаве праграму Беларускага тэлебачання можна будзе аглядаць на ўсёй Беласточчыне.

М. Х.

Рэанімаваць аддзелы БГКТ

Пра актыўнасць украінскіх дзеячаў у пасобных гмінах усходняй Беласточчыны пісалася і гаварылася ўжо не раз. Паспяхова працуюць яны ў Бельскім павеце, дзейнічаюць ужо амаль ва ўсіх гмінах Гайнаўскага павета, ладзячы ў вясковых клубах цікавыя мерапрыемствы. Выглядае на тое, што неўзабаве знойдуць яны прыхільнікаў і ў Нараўчанскай гміне. Будзе гэта знакам, што калі без ніякага супраціўлення ўзялі Елянку, дык і ў Міхалова як рукой падаць. Як так магло стацца, што ўкраінскія актывісты перад носам у белы дзень абышлі нашых гайнаўскіх дзеячаў на чале са старшыняю аддзела БГКТ?

Адказ можа быць адзін: украінцы шануюць сваю мову і культуру, не сварацца між сабою. Малайцы!

Праўда, на Гайнаўшчыне штогод адбываюцца беларускія фэсты, арганізаваныя Галоўным праўленнем БГКТ, але гэтага замала. Дзейнасць на беларускай ніве павінна быць шматбаковай. Напрыклад, школьная моладзь не можа дачакацца, калі да іх завітае пісьменнік-„белавежа”. Калі грамадства будзе пазбаўлена жывога кантакту з беларускім словам, калі не будзе па-

стаяннай сувязі пісьменнікаў, журналістаў, старшынь аддзелаў БГКТ з народам, то неўзабаве беларушчыну ў нас трэба будзе рэанімаваць.

Скажа хтось, што няма грошай, што міністэрская датацыя мізэрная, што беларускія культурныя ініцыятывы не падтрымоўваюцца гміннымі самаўрадамі. Раю тады звярнуцца да ўкраінцаў за падказкай. Такія адукацыя нашым дзеячам вельмі патрэбная. Калі хто згадзіўся стаць старшыняю аддзела БГКТ, тады павінен быць свядомы таго, чаго ад яго чакаюць беларусы. Грошы на дзейнасць ёсць, толькі трэба ўмець дайсці да іх, з'яднаць сабе спонсараў.

Хвалюе мяне лёс экспанатаў з былога Беларускага музэя ў Белавежы, якія ў польскіх музэях „спаланізаваліся” і сведчаць цяпер аб багачці матэрыяльнай культуры польскай вёскі. З трывогай гляджу на будучыню беларускага школьніцтва ў нас і на лёс многіх іншых форм беларускай культурна-асветнай дзейнасці на Беласточчыне. На маю думку, неабходна рэанімаваць аддзелы БГКТ, узмоцніць іх дзейнасць у асяроддзі.

Ю. В. Б.

Літаратурна-мастацкая старонка (484)

Іаланта ГРЫГАРУК

Вы адышлі назаўсёды...

* * *

Пальцы,
рукі,
думкі.

Уцякло!
Дзіцячыя малюнкі.
Было, даўно!
За парогам...
Яна стаіць.
А ты гатоўся ўжо,
пара ўсё пералічыць.

* * *

Кропелька вады?
Сляза?
Жыццё ёсць.
Жыцця няма.
Хто пакінуў яе
на магільнай пліце?

* * *

Ці можна глядзець,
на сонца?
Ці ўгледзець шчасце...
магчыма?
А загасіць гора,
калі мінула твая гадзіна?
Уласнае няшчасце...
публічным хутка стане.
Ты ўжо не свой.
Адплыло нават каханне.

* * *

Ветраная дзяўчына,
далікатная бярозка,
розум, мары і маленькая
постаць.

Здымак пры ложку,
дзіцятка ў абдымках.
Хто гэта?
— Мой сын.
Адказала Марылька.
Цёплыя рукі, лёгкі іх дотык.
Усмешка як ветрык веснавы.
Дабрата ў звычайныя дні.
Гэта была... Ты!

* * *

Здавалася што ён скала,
Волат-асілак якіх мала.
А тут яго насмерць скатавалі.
Жыццё маладога за слова забралі.

* * *

З глыбокай атхлані
адкрытага дна
ўчарашняе сонца
не свеціць.
Сум, ноч і ты...
адна.

Хто цябе скалечыў,
яшчэ раз скалечыць.
Вогнішча вачэй
пуста ў забытым твары гарыць.
Як без яго будзеш жыць?
Цёмна, сыра і глуха
Так, вельмі балюча табе.
Можа яно яшчэ б'е, паслухай!
Не, гэта чужое жыццё ідзе.

* * *

Адыходзяць заўсёды яны,
мы астаемя, да часу, аж станем
таксама ўспамінам.

Юры БАЕНА

Сон

З бездарожжа дзён,
з гушчару складаных спраў
у белай кашулі — квецці вішняў
я ўваходжу ў сон.

Сніцца мне,
што быццам цэлы
бязвольна я асыпаюся,
ныраю ў бездань
або хаваюся ў яр —
бяссільны.

Над ярам — мост.
У далях будучыня маячыць.
Пакорліва,
з радасцю ці смуткам,
я сустракаю ўсё,
што надыходзіць.

Кола дзён, аднак,
увесь час мне ў вочы
мяце пясок.
Зялёны скрай дарогі
пыліцца...

.....
Бывай, зямля, бывай,
на лебядзіных крылах
так вельмі хочацца,
хоць раз,
вырвацца ў вырай.

Марыля БАЗЫЛЮК

* * *

называлася
вечарам раз у жыцці
было нахлебным ачараваннем
а закончылася
дапабачэннем
таксама раз у жыцці

Міра ЛУКША

* * *

зялёнай галінкай
завісаю ў паветры
паміж небам і зямлёй
а яны мяне кормяць
поцяць люляюць
як сваё дзіцятка
з дабротнага дому
што моцна апёрся
ў неба і шчыра
урос у грудзі зямлі

Алесь ФІЛПОВІЧ

Аддарунак

Былі ў бацькі тры сыны,
ды не вярнуліся з вайны,
былі ў маткі тры дачкі,
ды ветрам па руках пайшлі,
і лебядою парасло
усё, што некалі было...

Але з насення лебяды
паўстануць райскія сады.

Алена АНШЭЎСКАЯ

Магічнае слова

Прыёмная пашпартнай канторы абласнога горада Б. была перапоўнена. Сёння прыехала шмат людзей з акружных раёнаў з надзеяй, што абласны начальнік вырашыць важную для кожнага справу — пашпарт і візу на выезд у Польшчу ці Германію. Усе прысутныя тут мелі там кагосьці блізкага.

Уваходзілі, пыталіся — хто апошні, займалі месца і пакорна чакалі.

Нейкая жанчына прашаптала сваёй суседцы па крэсле:

— Я тут ужо трэці раз, хвалююся, ой, хвалююся...

Выняла з сумкі бутэлекку з валяр'янкай, накапала на цукар і паглынула. Лякарствам запахла на ўсю прыёмную.

— Вось добра зрабіла цётка! Усім нам трэба было б калі не выпіць, дык хоць панюхаць, усе дрыжымо, — азваўся здаравенны дзядзька.

Разглянуўся па ўсіх і чакаў, што нехта падхопіць размову. Людзі займаліся сваімі думкамі і маўчалі. Дзядзька вырашыў цягнуць далей:

— Каб менш бабаў хацела ездзіць, то і з дакументамі было б лягчэй, занялі вольныя месцы прыёмную.

Ахвотных да размовы ўсё ж не было і гаварун замоўк.

Хтось выйшаў з кабінета. Усе глянулі ў той бок. Усхваляваная жанчына, счырванелая на твары, махнула рукою і хутка выйшла на калідор. Рушыла наступная асоба з чаргі.

Падыходзіла і Ганніна чарга. Прыехала яна з суседкай з далёкага раёна з такою ж надзеяй, што і ўсе.

— Слухай, Марыся, — сказала суседцы, — можа і непатрэбна мы дзень патрацім. Трэба ж было ў раёне дабівацца. Апошнім разам нават не крычала на мяне начальніца. Нібыта ветліва патлумачыла мне: „Мы бы вам далі документы, если бы были основания, но там же никто не болен, никто не умер, так зачем вам туда ехать? Оформляем документы если какой-нибудь случай, важное событие, а у вас — просто обыкновенное приглашение!”

— Каб іх зямля не насіла! — аблаялася Марыся. — Мне ўсе так тлумачылі, пакуль мая мама не памерла. Нават на пахаванне не паспела. А цяпер да сястры не пускаюць, кажуць „нядаўна была!”

Ганна паднялася і пачала хадзіць па пакоі — ад акна да дзвярэй, туды і назад. Укінула ў рот валідол і нервова спазірала на дзверы кабінета. З кабінета выйшла жанчына, слёзы на вачах, але ўсміхалася.

— Ой добра, ёй павязло!

Ганна націснула клямку, прыадчыніла дзверы і спытала, ці можна ўвайсці. Адказу не пачула. Пацягнула ў вачах. Была ў гэтым кабінете ўжо некалькі гадоў таму. Перамагаючы страх, зачыніла дзверы і стала перад велізарным сталом, за якім сядзеў чалавек сярэдніх гадоў і глядзеў у паперы, што ляжалі на сталі.

Начальнік маўчаў і не звяртаў на Ганну ніякай увагі. Здавалася ёй, што гэта працягваецца надта доўга і што трэба ёй нейкі адазвацца. Ды ад страху не магла знайсці ніякіх слоў, каб зачаць сваю просьбу.

Ажно чалавек з-над папераў глянуў ні то на яе, ні то на дзверы за яе плячыма і спытаўся:

— А вы по какому делу, женщина?

Тут Ганна дрыжачым голасам выявіла сваю просьбу. Начальнік памаўчаў і, не глядзячы на яе, сказаў:

— Значит, в районе не разрешили! Так зачем же тянутесь в область?! Значит, по-вашему, я должен разрешить!!!

Ганніна сэрца раптоўна скаланулася,

ні то ад страху, ні ад крыўды. Не ведала, што рабіць далей — прасіць? Ды якімі тут словамі прамаўляць да гэтага чалавека, што азверыўся на яе?

А, можа, выйсці?.. Ды ногі бы ўраслі ў падлогу...

— Ну, как вы думаете! Значит, я должен вам дать разрешение поехать в Польшу!

Ганніны думкі былі ўжо далёка ад гэтага страшнага кабінета. Яна бачыла заплаканы твар сваёй старэнькай маці, якая чытала яе ліст: „Мамачка, роднёнка, мяне да вас не пусцілі...”

Начальнік глянуў на яе, здаецца, у першы раз ад таго часу як тут стала і сказаў:

— Садитесь!

Ганна прысела на край крэсла.

— Вот, что я вам скажу, — заявіў начальнік, — всё зависит от меня! Только от меня! Захочу — дам разрешение, не захочу — не дам!

Тут у Ганны ўзялася аднекуль смеласць. Яна крыху прыпаднлася на крэсле і адважна глянула ў твар начальніка, азызлы, з запухлымі вачыма.

Выразна акцэнтуючы словы, сказала па-руску:

— Я знаю, зависит только от вас, но вы дадите мне разрешение, я в этом уверена.

— Странно, откуда у вас такая уверенность?!

— Вы человек чувствительный в глубине души, и вы меня поймёте.

— Почему я должен вас понять?

— Разве вы не стремились бы поехать к вашей старенькой маме, где бы она не была?

Начальнік глянуў зноў на Ганну, апёрся локцямі на стол, глянуў у акно, памаўчаў доўгую хвіліну, і ціха сказаў:

— Да, но у меня, к сожалению, нет уже мамы.

Маўчаў начальнік, маўчала Ганна. Не падымаючы вачэй, пазірала на яго рукі. Правая рука рытмічна стукала ў анкеты, якія Ганна цяпер заўважыла на сталі. „Мой Божа! — узмалілася ў душы. — Камусь жа дае гэтыя бланкі і хтось жа едзе куды яму трэба...”

Адважылася і ціха сказала:

— Я вам глыбока спачуваю, товариш начальнік.

Пасля доўгага маўчання пачула:

— Значит, там у вас мама... Сколько ей лет?

Ганна глянула на яго, і здалося ёй, што ягоны твар памякчэў, голас стаў нізкі, не чулася ў ім ні крыку, ні пагрозы. Задаў яшчэ некалькі пытанняў, ці там у яе хтосьці ёсць з суродзічаў, чым Ганна сама займаецца, што робіць яе муж. Калі на ўсё адказала, пастукаў у роўненка складзеныя анкеты, пасля ўзяў адну і сказаў:

— Ну, что же, берите, заполните, отдадите в соседнем кабинете.

Анкета задрыжала ў Ганніных руках.

— Дзякуй вам, товариш начальнік, вы добры чалавек... Дай вам Бог здароўя....

— Ну, ладно!

Зразумела, што пара ўжо выходзіць. Выйшла быццам у гарачцы, не зусім яшчэ верачы, што ўжо найгоршае за ёю.

Некалькі асоб кінуліся да яе з распытамі, які сёння начальнік, ці добра ён настроены.

— Добры, — уздыхнула Ганна. — Даў, бо я да мамы.

Здаўшы дакументы, выйшла на вуліцу і накіравалася на аўтобусны вакзал. Узняла вочы, каб глянуць у неба. А там, на даху магазіна, вялізныя чырвоныя літары заяўлялі: „Наша цель — коммунизм!”

Ганна ўсміхнулася: „Мая мэта бліжэйшая, я ўжо асягнула яе — паеду да мамы!”

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Эва Сегень, Паўлік Пятэльскі, Міхась Хмялеўскі, Міхась Альховік, Кася Бялькевіч і настаўніца Тамара Бялькевіч.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

У ПШ н-р 11

У Пачатковай школе н-р 11, што па вуліцы Палескай у Беластоку, ужо трэці год вядзецца навучанне беларускай мове. Праўда, сярод навучэнцаў толькі жменька дзетак. Большасць з іх даязджае сюды з іншых кварталаў горада. Заняткі адбываюцца раз у тыдзень — тры гадзіны, і хутчэй за ўсё нагадваюць

пасляўрочныя заняткі. Нягледзячы на складанасць, дзеці ахвотна вывучаюць беларускую мову, усе з'яўляюцца чытачамі „Зоркі”.

— Найлепшыя тут крыжаванкі, — заяўляе жулікаваты Паўлік Пятэльскі.

Непаседлівы другакласнік, пакуль сеў на сваё месца свавольнічаў

як малады коцік. На дадатак прадэкламаваў смешны верш пра гультаяватую козачку.

— Мой найлепшы сябра гэта Марцін Мірановіч, — кажа Паўлік.

Сябры вучацца у ПШ н-р 11, аднак з увагі на жулікаватасць, асобна ходзяць на беларускую мову. У школе працуюць дзве групы беларускай мовы: старэйшая, якую вядзе Тамара Бялькевіч і малодшая — пад кіраўніцтвам Надзеі Хмялеўскай.

— Найлепш па-беларуску размаўляе Міхась Альховік, — адзначаюць дзеці.

Міхась ходзіць у ПШ н-р 45. Трэцякласнік найбольш любіць вывучаць мовы. Міхась ходзіць на англійскую, французскую, рускую і беларускую мовы. На ўроках беларускай мовы найбольш любіць расшаць крыжаванкі.

Трэцякласнік Міхась Хмялеўскі — лаўрэат першага месца ў дэкламацыйным конкурсе „Роднае слова”. Ён выпускнік беларускага садка, зараз вучыцца ў ПШ н-р 11.

— На конкурс падрыхтавалі мяне мама і пані Тамара Бялькевіч, — кажа хлапец.

Затым Міхась яшчэ раз красамоўна і па-акцёрску прадэкламаваў верш Артура Вольскага „Жывая граматыка”.

Эва Сегень, трэцякласніца з ПШ н-р 13, расказала пра экскурсію, якую нядаўна іхняя група наладзіла ў інстытут біялогіі. Там найбольш падабаліся каралавыя рыфы, чучалы звяроў, косці кіта, выявы дыназаўраў. Эва любіць гаварыць пра жывёл і прыроду, бо яе мама якраз і працуе ў інстытуце біялогіі.

— Гэта Эва пісала ліст у „Зорку”, — кажуць настаўніца і дзеці. — Мы дыктавалі, а яна пісала. Дзяўчынка прыгожа піша і малюе.

— Ладзіць цікавыя заняткі дапамагаюць мне бацькі, — адзначае настаўніца. — Нават, калі дзеці мелі падрыхтаваць на памяць дома верш, справіліся паспяхова. Не было моўных памылак ці праблем з націскам.

На заканчэнне нашай сустрэчы выступіла шасцігадовая Кася Бялькевіч. Яна фэйна сказала верш. Дачушка настаўніцы гладка размаўляе па-беларуску.

Настрой нашага спаткання падбадзёрў цёплы лівень з маланкамі і громам. Пасля доўгай засухі ўсе з радасцю віталі дождж. Нават жулікаваты Паўлік палагоднеў і стаў мілы як анёлак!

ЗОРКА

Найлепшыя спевакі

15 мая г.г. у Гмінным асяродку культуры ў Нараўцы адбыліся цэнтральныя элімінацыйны конкурс „Беларуская песня 2000” для пачатковых школ і гімназій, арганізаваныя Галоўным праўленнем БГКТ і нараўчанскай Гміннай управай.

У конкурсе прыняло ўдзел 27 выканаўцаў: хораў, калектываў і салістаў — разам больш за 200 удзельнікаў.

Сярод салістаў у катэгорыі 0-III класаў першае месца заняла **Эва Верамяюк** з Кляшчэль, другое **Паўліна Капытка** з Кленік. Сярод салістаў у катэгорыі IV-VI класаў найлепшы быў **Мар’юш Лясота** з Нараўкі. Таксама сярод выканаўцаў першых класаў гімназій і васьмых класаў найлепш заапрадэнтаваліся: **Эвеліна Карчэўская** з Бельска-Падляшскага і **Анна Каральчук** з Нараўкі — яны лаўрэаткі першага месца.

У тэрэнтах найлепшымі былі: **Давід Дубец**, **Хрысціна Місюкевіч** і **Ка-**

цярына Пятрэнюк з Беластока, таксама **Эвеліна Карчэўская** ды браты **Міхась** і **Сава Астапчук** з Гарадка.

Сярод калектываў найлепш выступілі **маладзёжны калектыў ГОК** з Чаромхі і „**Распяваныя ноткі**” з Гарадка. На другім месцы апынуліся **дзівочы квінтэт** з Нараўкі і „**Журавінкі**” з Бельска-Падляшскага. Трэцяе месца камісія прызнала **калектыву з Рыбалаў** і „**Лясным скамарохам**” з Кляшчэль.

Сярод хораў бесканкурэнтнымі былі ласінскія „**Лісічкі**”. Другое месца было прызнана двум **хорам з Нараўкі**.

Узнагароду гран-пры журы прысвоіла салістцы **Марце Бабулевіч** з Бельска-Падляшскага, а ўзнагароду за ўдалы дэбют — **Янцы Латушцы** з Беластока.

Паводле журы ў асобах **Алі Дубец**, **Сцяпана Копы** і **Уладзіміра Сахарчука** ўзровень сёлетняга конкурсу быў вельмі высокі. (гай)

Польска-беларуская крыжаванка № 23

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Pokój	Mango	▼	Lir	📖	Nowik	▶		▼
			Przedział					
Maraton	▶		▼	Тло	▼	Kum	Mama	
▶				▼		▼	Noga	
Namowa	▶						As	
Pora		Książka	▶				▼	📖
▶				Kasa	▶			

Адказ на крыжаванку н-р 19: Цяля, каласок, гонар, жаба, ар. Увага, лоб, цана, мяса, флора, як.

Узнагароды, каляровыя алоўкі, выйгралі: **Юстына Аўласюк** з Махнатага, **Ася Леанюк** з Грабаўца, **Паўлік Пятэльскі**, **Марлена Купрынюк** і **Марцін Мірановіч** з Беластока, **Наталля Астапкевіч**, **Паўліна Іванюк** і **Кася Давідзюк** з Нарвы, **Мар’юш Ярашэвіч** і **Мажэна Ралецкая** з Кнарыд. Віншuem!

Сустрэча з бабуляй

Мой VI „д“ клас удзельнічае ў конкурсе „Наш клас“. Мы хочам пазнаёміцца са сваімі далёкімі продкамі, са сваёй гісторыяй і традыцыямі.

Нядаўна мы адсвяткавалі Вялікідзень. Нас вельмі зацікавіла як гэтыя святы выглядалі на пачатку XX стагоддзя. Каб даведацца аб гэтым, мы запрасілі на ўрок беларускай мовы і рэлігіі бабулю нашай класнай сяброўкі Ані Манцюк, спадарыню Ніну Магрук.

Перад урокам мы ўставілі парты так, каб на сярэдзіне сядзела яна, а мы — вакол яе. Жанчына распавядала аб Вялікім посце, Вербніцы і Вялікадні ў яе роднай вёсцы — Галадах.

Ад пачатку Вялікага Посту кожны — і малады, і стары — хадзілі ў царкоўку (хаця яна была далёка ад вёскі). Перад Вербніцай жанчыны рыхтавалі прыгожыя вербы — адны малую, іншыя вялікую.

У Вялікі тыдзень людзі ўпрыгожвалі свае хаты. Тады нашы бабулі часта вешалі на сценах уласна з зробленых макаткі, якія пасля свята здымалі. Інакш як цяпер выглядала ежа, якую насілі ў Вялікую суботу для асвячэння. Бабулі насілі ў вялікіх капаньках пасху, хлеб, каўбасу, соль, сыр

і крашанкі. Гэтыя апошнія таксама інакш выглядалі. Яйкі красілі ў цыбульніку і ў вывары з іншых раслін.

Святы калісьці былі менш багатыя як сёння, але яны мелі непаўторную атмасферу. Аб іх Аніна бабуля апавядала так многа, што нялёгка ўсё гэта запамятаць. Мяне найбольш зацікавіла, як наша гасця гаварыла аб святочных гульнях дзяцей. Яны гулялі нават у штосьці падобнае да гольфа.

Калі ўжо мы даведзіліся аб усім, што нас цікавіла, Эвеліна Карчэўская і Наталля Шчужэўская ад імя цэлага класа і яго выхавачелькі (настаўніцы беларускай мовы Валянціны Бабулевіч) сардэчна падзякавалі бабулі і ўручылі ёй вялікі букет. Камілія Врублеўская зрабіла некалькі здымкаў, з якіх адзін атрымае бабуля.

Мне вельмі падабалася сустрэча з бабуляй Ані. Атмасфера была вельмі прыемная і сардэчная. Кожны вучань даведаўся тое, што яго цікавіла і дзівіла. Думаю, што такія сустрэчы вельмі карысныя і маю надзею, што яшчэ няраз будзем мелі такія прыемныя ўрокі.

**Аляксандра БАГУЦКАЯ,
VI „д“ клас бельскай „тройкі“**

Уладзімір Арлоў. Адкуль наш род

Бітва на рацэ Судоме

Князь вырас і стаў добрым палкаводцам і мудрым палітыкам.

У гэты час у Кіеве валадарыў Уладзіміраў сын Яраслаў. Яму дужа не падабалася, што Полацкае княства набірае сілу і не выконвае ягоных загадаў.

Кіеў задумаў напасці на Полацк. Брачыслаў даведаўся пра гэта ад верных людзей і сабраў баяраў на раду. Палачане вырашылі не чакаць з'яўлення ворага на сваёй зямлі, а самі ісці ў паход на Ноўгарад, які належаў кіеўскаму князю.

Аднойчы полацкае войска быццам з-пад зямлі вырасла перад магутнымі наўгародскімі сценамі і ўзяло горад штурмам. Брачыслаў завалодаў усім суседнім княствам і паставіў там сваіх намеснікаў. Дачушыся пра гэтую выдатную перамогу, кіеўскі князь Яраслаў Мудры надта ўстрывожыўся і пачаў збіраць свае палкі.

Па дарозе дадому полацкія воіны раптам убачылі наперадзе непрыяцельскую рацэ. Бітва паміж палачанамі і кіянамі адбылася на беразе ракі Судомы. Кіеўскія летапісцы запісалі, што Яраслаў перамог, а разбіты Брачыслаў нібыта збег у родны горад. Але гэта была няпраўда. Летапісец проста хацеў дагадзіць свайму князю. Пераможцам з той сечы выйшаў Брачы-

слаў. А князь Яраслаў не толькі мусіў адступіць, але яшчэ і аддаў палачанам гарады Віцебск і Усвят.

Бітва на рацэ Судоме была ў 1021 годзе. Пасля яе Полацкае княства зноў зрабілася незалежнай дзяржавай.

Полацкая дружина на чале з Брачыславам яшчэ няраз ваявала з ворагамі і вярталася з перамогай. На поўначы Беларусі стаіць на беразе возера горад Браслаў. У старажытнасці ён зваўся Брачыслаўль — у гонар полацкага князя, які заснаваў яго ў адным з паходаў.

Магчыма, у той паход разам з бацькам хадзіў ужо і Брачыславаў сын Усяслаў. Ён стане самым славутым і магутным з полацкіх князёў. Нашы продкі назавуць яго Чарадзеям і складуць пра яго шмат былін і паданняў.

Пра гэтага князя, якога людзі лічылі чараўніком, пойдзе гаворка ў наступным апавяданні.

(працяг будзе)

Наталля Захарка з Дабрасельцаў (Гродзеншчына) са сваёй бабуляй.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Мірап з залатым пярком

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

*(казка з белаастоцкага парку;
пачатак у 21 нумары)*

Мыш Мар'яна яшчэ раз разгарнула сваю Кнігу Птахаў. На трыццаць пятай старонцы было напісана пра Лебядзіныя Сустрэчы на Дзікім востраве. Старая мыш прызвала свайго голуба Тома.

— Ляці, дружа, да лебядзінага роду! — загадала Мар'яна. — Раскажы ім пра залатое пярком, пра небяспеку, якая цікуе з хворым птахам.

Мыш загадала свайму пасланцу спяшацца.

— Калі сёння не адшукаем лебедзя — птах памрэ!

І хаця з Тпру-Таракані было далёка да Дзікага вострава, голуб яшчэ ў той самы дзень, вечарам, трапіў на птушыны сейм. Папраўдзе, меў шчасце галубок. Бедныя лебедзі, не знайшоўшы сэнсоўнага рашэння, збіраліся ўжо ў далёкі вырай.

Том падрабязна раскажаў пра Кнігу Птахаў старой Мар'яны, пра чарадзеіную моц залатога пярка і пра птаха, што нараджаецца раз на сто гадоў, каб сцерагчы птушыны рай.

— Трэба ляцець як мага хутчэй у Беласток! — рашылі лебедзі. — Наш Мірап нядаўна жа гасцяваў у Тпру-Таракані. Гэта ж ён сохне ў вачах без вядомай прычыны.

Любім марыць...

Чалавек — неадлучная частка прыроды. Можна таму, калі мне сумна ці радасна, шукаю я непасрэднага кантакту з прыродай.

Калісьці паэты і празаікі пісалі, калі шумелі галінкі дрэў, шалясцела лісце, пахлі кветкі.

Ад гэтай пары мінула ўжо многа гадоў, аднак і цяпер людзі шукаюць кантакту з прыродай. Я таксама часта сядваю ў агародзе пад квітнеючай вішняй. Як цудоўна тады марыць! Найчасцей уяўляю сябе, як дарослую асобу. Я ўжо на апошнім курсе медыцыны. Атрымліваю навуковую стыпендыю і прапанову паездкі ў Азію. Пазнаю там неканвенцыйныя спосабы лячэння, якімі цікаўлюся здаўна, пазнаю Японію, Кітай, Індыю і Тыбет. Сустрэкаю розных знахараў і экстра-сэнсаў. Прысутнічаю асістэнткай пры аперацыях без выкарыстання скальпеля. Бачу тысячы людзей вылечаных

Ужо перад самай поўначчу ўсе лебедзі былі ў парку Браніцкіх ля хворага птаха. Голуб Том прыставіў залатое пярком Мірапу, а той адразу падняўся на ногі і стаў здаровы.

Пазней доўга яшчэ гасцявалі ў парку ўсе лебедзі. Кожны птах прымерваў залатое пярком. Аднак у крылах кожнага з іх яно далей аставалася залатое. Толькі на Мірапе чарадзеінае пярком абярнулася ў звычайнае, белае... Ой, якая яшчэ была ў тую ноч нечаканасць! Залатое пярком пасавала яшчэ Бусі і Радзе! Лебедзі зразумелі, што і яны нарадзіліся раз на сто гадоў, каб сцерагчы птушыны рай!

Ужо раніцай наступнага дня Мірап быў зноў вясельым, дужым птахам. Гутарыў з шэрай качкай Параскай, жартаваў з вясельым сабакам Дрыпам, лавіў „хрупкі“ дзяцей і іх бацькоў.

Ажыў і адрадыўся таксама парк Браніцкіх. Той самай раніцы, калі вярнуўся да жыцця лебедзь Мірап, на зямлю праліўся цёплы, веснавы дождж з маланкамі. Зямлю і неба аб'яднала каляровая падвойная вяселька. У парку зноў зацвілі кветкі і дрэвы.

(Гэтую гісторыю распавядала „Зорцы“ сямігадовая сяброўка Надзейка.)

ЗОРКА

біяэнергіяй і гіпнозам. Дасюль не думала я, якую вялікую ролю адыгрывае падсвядомасць. Цяпер у мяне сотні, тысячы на гэта пацвярджэнняў. Умею ўжо лячыць без болю, таксама з добрымі вынікамі.

Вывязджаю на „чорны кантынент“. Перамяшчаюся цераз нязмераныя пустыні, недаступныя для людзей трапічныя лясы-джунглі. Прыглядаюся да жыцця тубыльцаў. Ваюю са страшэннымі хваробамі, якія там знікаюць людзей. Працую над новай прывіўкай. Пасля гадоў цяжкой працы ўдаецца мне яе атрымаць. Я вельмі слаўная і багатая. Атрымліваю Нобелеўскую прэмію.

З цудоўных мараў вырывае мяне неспадзяваны крык мамы: „Дачушка, тэлефон да цябе“.

Хаця не жыву ўжо ў свеце фантазіі, дык душою адчуваю, што маленькая частка гэтых маіх мараў споўніцца.

Кася ЖМЕНЬКА,

V „а“ клас бельскай „тройкі“

Леанід ПРАНЧАК

Ліся, дожджык!

Ліся, ліся,
Дожджэ вясновы,
На сады і на дубровы,
На сцяжынкі і палеткі,
На бабуліныя кветкі
Я праз лужыну скачу.
Змок мой чуб і нос.
Ліся, дожджык,
На мяне,
Каб хутчэй я рос!

Лён на церніцы трупы жанчыны з Дабрывады.

Пакудзелле на сцэне

14 мая ў Гарадоцкім асяродку культуры пад лозунгам „Зберагчы ад забыцця” прайшоў VII Агляд абрадавых калектываў з Беластоцчыны. На сцэне выступілі беларускія калектывы з Бельска-Падляскага, Беластока, Дабрывады, Гарадка, Козлікаў, Краснага Сяла, Крыўца, Арэшкава, Рыбалаў, Тыневіч-Вялікіх ды Збуча. Паказалі яны прыза-

бытыя ўжо абрады, між іншым Купалле, вясковыя асенне-зімовыя вечарынікі, пакудзелле, заручыны, сватанне, вяселле, прыданне, дзявочы вечар.

Мерапрыемства, якое сарганізавалі Галоўнае праўленне БГКТ ды Дом культуры ў Гарадку, карысталася вялікім зацікаўленнем глядачоў.

Тэкст і фота Янкі ЦЕЛУШЭЦКАГА

Павятовы бюлетэнь

У маі ў Бельску-Падляшскім выйшла аднадзёнка „Павятовы манітор” („Monitor Powiatowy”). У ім бельскі стараста Марэк Антоні Лукашэвіч адзначае, што пазней выданне будзе з’яўляцца рэгулярна і на яго старонках будзе магчымасць выказвацца жыхарам Бельскай зямлі.

Рэдакцыя ва ўступе прыгадвае, што бюлетэнь „выйшаў з нагоды 3 Мая ў 68 гадавіну з’яўлення першага нумара «Газеты Бельскай» і такім чынам спасылаецца на традыцыі II Рэчы Пас-

палітай”. Бюлетэнь мае стаць штомесячнікам. Выдавец, Бельскае стараства, хоча, каб стаў ён „форумам жывой дыскусіі, пастаяннага абмену думкамі і пастаяннага пераконвання адзін аднаго”.

Змест выдання зводзіцца да трох тэм: павятовага бюджэту, дасягненняў паўтарагадовай дзейнасці стараства і Катыня. Шкада, што нічога не згадваецца пра двух беларускіх павятовых радных, якіх правая большасць не дапусціла да працы ў камісіях. (Л-Ч)

Баладына шукае шчасце

„Баладыну” Юльюша Славацкага **па-новаму** (скажам адразу, каб не траціць час) паставіў у Беластоцкім тэатры імя А. Вянгеркі малады рэжысёр з Варшавы Тамаш Ман, які ўжо супрацоўнічаў з такімі выдатнымі майстрамі сцэны, як Гжэгаж Яжына, Агнешка Глінская і Мая Камароўская.

Прэм’ера „Баладыны” адбылася 13 мая 2000 года. Ці зрабіла гэта пастаноўка ўражанне на глядачоў? Думаю, што так, прынамсі сваёй нетыповасцю, іншасцю. У „Баладыне”, якую паставіў Тамаш Ман, няма казачнай атмасферы, сучасныя касцюмы і дэкарацыя, а сама Баладына (Дарота Радомская) не столькі імкнецца панаваць над іншымі, колькі хоча быць шчаслівай. Так, мы не ўспрымаем яе як забойцу, а як кабету, якая прагне цяпла, кахання, ну, і мае свой гонар.

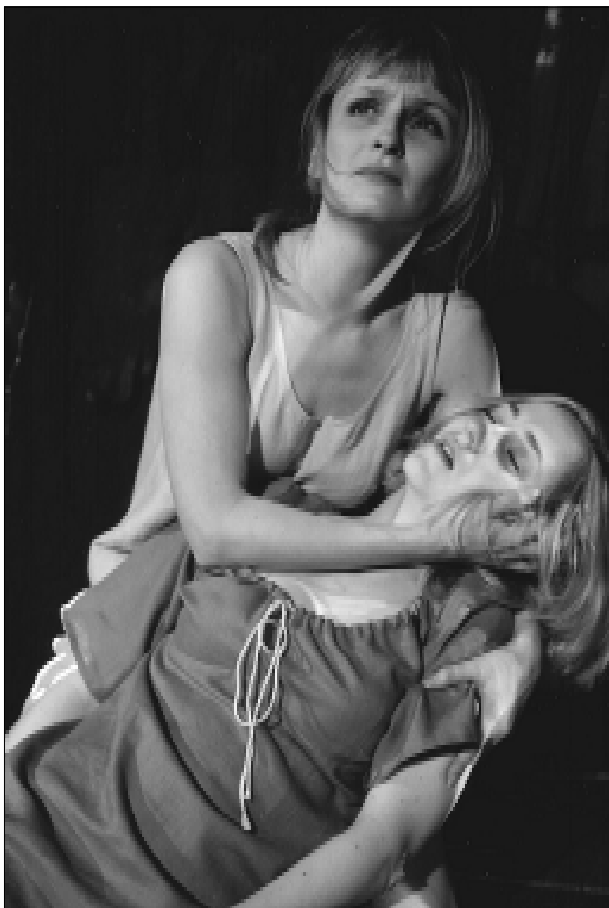
У спектаклі прысутнічае музыка і спеў Гапланы (Моніка Заборская).

Варта паглядзець гэты спектакль. Хаця б дзеля таго, каб параўнаць яго з традыцыйнай „Баладынай”,

каб зразумець, як бачыць яе той, хто ўваходзіць у XXI стагоддзе.

Ада ЧАЧУГА

Фота Пятра САВІЦКАГА

Баладына і Аліна.

Фэст над Богавай страхой

У нядзелю 21 мая адбыўся ў Орлі народны фэст, названы інтэграцыйным мерапрыемствам пад адкрытым небам (*plenerowa impreza integracyjna*). Прымеркаваны ён быў да ўрачыста адзначаемага ў той дзень у Орлі царкоўнага свята ў гонар апостала і евангеліста Іаана Багаслова. Святочная забава пачалася а 16-й гадзіне, пасля святочнага малебна і такога ж застолля. Адкрыў яе парад парафіяльнага духовага аркестра з Чорнай-Беластоцкай. Пацяплела мне на душы ў той адносна халаднаваты дзень не так ад ігры музыкантаў, як ад думкі, што ў некаторых парафіях можна заміж палітыкі займацца мастацкай адукацыяй. Парад спыніўся на свежыма аддзеланым пляцы перад сінагогай і пастарункам паліцыі.

Паліцыі было тут столькі, што складвалася ўражанне быццам у Орлі адбываецца яшчэ і нейкі паліцыйны фэст. Гэта наконт паліцыі, а наконт сінагогі: занадта я да яе не прыглядаўся, а ўсё ж такі кіннуўся ў вочы недахоп ніжніх сцёкавых труб для адводу вады з даху. Чысьце рукі, відаць, аддзерлі іх ад храма і павалаклі сабе. Магчыма, што тыя ж рукі недзе ў другім месцы хрысцяцца ў імя Айца, Сына і Святога Духа. А сінагога з’яўляецца храмам згаданаму менавіта Айцу; хрысціянства выводзіцца з юдаізму. Баліць непавага да Святыняў і да тае Малое Айчыны, якое храм бывае найчасцей найбольшай гордасцю. Такою менавіта гордасцю з’яўляецца арлянская сінагога, а да таго ж яна яшчэ і анямелым сведкам дагалакоставай мясцовай гісторыі.

На пляцку побач пастарунка паліцыі былі *kolorowe jarmarki* з цукровай вагай, саладосцямі, каўбаскамі. Прапанаваліся там таксама рукатворныя карціны беластоцкага Таварыства прыгожага мастацтва і вырабы з саломы, сена і бярозавай лазы народных мастакоў з Крывтыч і Рудутаў. Зацікаўленне прапанаваным таварам было наогул пазяхлівае, адведзеныя на фэст грошы пакупнікі выдалі ў ларках, што раней стаялі перад царквой. Адно толькі каля ларка з півам наглядаўся невялікі рух.

Канферанс фэсту павёў вядомы беластоцкі культурны дзеяч Казімеж Дэркоўскі. Папрасіў ён на сцэну арлянска-

га войта Яна Добаша. Гаспадар гміны сказаў пра ідэю мерапрыемства і прывітаў гасцей. У першую чаргу прывітаў прысутных паслоў Сейма Яна Сычэўскага і Сяргея Плева, а затым непрысутных, але спадзяваных Кшыштафа Юргеля і Юзэфа Мазалеўскага. Адсутнасць апошніх вынікала мо з неахвоты інтэгравацца з чужым ім электаратам, а мо з неахвоты інтэгравацца з сабою; найбольш жа відавочным дасягненнем падтрымліваемай імі кааліцыі з’яўляецца міжсобная грызня. Далей войт прывітаў шматлікіх павятовых саноўнікаў на чале са старастам, прадстаўнікоў некаторых суседніх гмін і гарадоў, лідэраў мясцовай Гміннай рады і, накінец, журналістаў.

— Колькі дармаедаў! — заўважыла стаячая за мною жанчына.

Ян Добаш зачытаў яшчэ факс ад ваяводы Крыстыны Лукашук, а затым коротка згануў пра складанасці цяперашняй абстаноўкі. Падзякаваў ён спонсарам фэсту, якія выручылі гміну ад фінансавання мерапрыемства. Пасля войта на сцэну падняўся пасол Сяргея Плева, які ад імя Яна Сычэўскага і свайго запэўніў войта, што будучыя яны падтрымліваць ягоныя старанні на карысць гміны. Затым Казімеж Дэркоўскі правёў віктарыну пра беластоцкае тэлебачанне, а пасля запрасіў на сцэну мясцовы самадзейны мастацкі калектыв „Арляне”. Што спявалі самадзейнікі я не чуў, бо выдатна іх заглушыў пакідаючы мерапрыемства духова аркестр, следам якога пакінуў мерапрыемства і я, прымушаны да гэтага раскладам аўтобусаў. А ў праграме фэсту былі яшчэ выступленні іншых самадзейнікаў і, на завяршэнне, канцэрт беластоцкай эстраднай зоркі Януша Ляскоўскага.

Арлянская гміна, сельская, апынулася ў некарыснай абстаноўцы. Заняпад сельскай гаспадаркі збядняе і так небагату гміну. Суседзі арлян або традыцыйна багацейшыя, або крыху карыстаюць з пашырэння Белнацпарку. А Орлі ў сённяшняй гонцы да дабрабыту пагражае адставанне на фоне найбліжэйшых суседзяў. Таму, відаць, новы войт паклікаў на дапамогу розных палітыкаў пад інтэграцыйны лозунг. Адгукнуліся толькі „свае”...

Аляксандр ВЯРЫЦКІ

Моладзь прадухіляе пажары

У аўторак, 9 мая, у сядзібе Гайнаўскай пажарнай камендатуры адбыліся павятовыя элімінацыйны конкурс „Моладзь прадухіляе пажары”. Конкурс праходзіў у двух узроставых групах: малодшай і старэйшай. У ім прынялі ўдзел дзеткі з гмін: Гайнаўка (Арэшкава, Навакорнін, гімназія з Дубін), Чыжы (Чыжы і Курашава) і Дубічы-Царкоўныя. У старэйшай групе змагаліся вучні ліцэяў н-р 1, н-р 2 і Комплексу прафесійных школ з Гайнаўкі.

У малодшай групе тры першыя месцы занялі вучаніцы Пачатковай шко-

лы з Дубіч-Царкоўных: Іаанна Гаўрылюк, Анэта Галімска і Моніка Богунь, якіх апекуном быў Уладзімір Місяюк. Чацвёртае месца прыпала Матэвушу Гацкевічу з Чыжоў.

У старэйшай групе перамаглі: Павел Карбоўскі і Тамаш Балтрамюк з ліцэя н-р 1, Лукаш Чурак з ліцэя н-р 2 і Марцін Дамінскі з Комплексу прафесійных школ. Дзве найлепшыя асобы з кожнай групы будуць прадстаўляць Гайнаўскі павет на ваяводскіх спаборніцтвах.

Славамір КУЛІК

Збіраюцца матэрыялы пра Кляшчэлі

Кіраўнічка Мейска-гміннай бібліятэкі ў Кляшчэлях Анна Шчыгол задумала сабраць і захоўваць у МГБ старыя дакументы, выданні, фотаздымкі ды іншыя матэрыялы па гісторыі Кляшчэляў і бліжэйшай ваколіцы.

Звяртаецца яна з просьбай да ўсіх, хто мае такія матэрыялы, каб наведаль бібліятэку асабіста або паведамілі пра

свае зборы ў пісьме або па тэлефоне. Усе дакументы гістарычнага характару пра Кляшчэлі і наваколле будуць добра служыць вучням, студэнтам ды даследчыкам. Імі ахвотна будуць карыстацца журналісты і рэдактары першанаперш рэгіянальнай прэсы ды выдаўцы папулярна-навуковых часопісаў.

(гай)

Тыневічы ўшанавалі традыцыю

Пяцьдзесят гадоў стаяў расколаты звон у прытворку царквы св. евангеліста Лукі ў Тыневічах-Вялікіх. Ахвярвала яго ў 1935 годзе прыхаджанка Кацярына Колнер. Час быў нялёгка, грошай не было, дык прадала яна загон гарода, да таго яшчэ саматкане палатно і за гэта купіла царкоўны звон.

— Дзе яго рабілі, я не ведаю, — расказвае Ян Хіліманюк, жыхар вёскі Тыневічы-Вялікія, — але памятаю, што са станцыі з Бельска вёз яго сваім канём Мамонціў Асташэўскі. Спыніўся каля нашай хаты і ўсе суседзі зышліся яго аглядаць. Мне было тады шэсць гадоў і я да гэтага звона нават датыкаўся.

Айцец Андрэй Кос лобуецца адноўленым звонам.

Як ён быў пашкоджаны, дакладна ніхто ўжо не памятае. Людзі расказваюць, што звон пабілі дзеці, якія звыш меры лупілі ў яго ў другі дзень Вялікадня, калі згодна з традыцыяй кожны мог узлезці на званіцу і пазваніць. Больш верагодная, аднак, іншая гісторыя. У час вайны, калі немцы загадалі аддаваць званы на гарматы, тыневіцкія прыхаджане свой схавалі. У час пераносу звон упусцілі і надкалолі. Так і прастаяў з трэшчынай у куце царквы паўстагоддзя.

— Не такая хіба ж роля звана, — сказаў настаяцель Тыневіцкага прыхода айцец Андрэй Кос. Мабілізаваў ён прыхаджан, падшукаў спонсараў з наваколя (Кааператыўны банк з Нар-

вы) і нават аддаленых мясцовасцей, такіх як Варшава, Сямятычы ці Слохі-Аннапольскія. Звон завезлі ў Вышкаў, ператапілі і пасля месяца быў гатовы. Ліцейшчыкі рэканструявалі на ім надпіс пра яшчэ даваенную ахвяру жыхаркі Тыневіч.

— Гэты звон хацелі ад нас забраць у Кленікі, калі там згарэла царква, — расказвае Ян Хіліманюк, — але мы не далі. Рашылі, раз гэта была ахвяра на нашу царкву, дык і павінна яна ў нас застацца, а мы павінны яе памятаць. Бо калі забудзем такія ўчынкі нашых продкаў, нашу найбліжэйшую гісторыю, тады згубім сваю тоеснасьць.

— Жывем у час, калі моладзь пакідае нашы вёскі і падаецца ў свет, — казаў бацюшка Васіль Рошчанка з Нарвы падчас высвячэння звана. — Няхай гук гэтага звана застанеца ў іх памяці і заўсёды кліча іх да роднага дому.

Мікола ВАЎРАНЮК
Фота аўтара

Старая царква

На невялікім узгорку, акружаным з аднаго боку сасновым лесам, з другога ракой Нарвай стаіць старая царква, якой споўнілася 207 гадоў. Знаходзіцца яна ў вёсцы Козлікі, аддаленай ад Бельска-Падляскага на 30 кіламетраў.

Гэтая невялікая царква мае цікавую гісторыю. 300 гадоў таму ў вёсцы Козлікі жыла старая жанчына — Марфа Кандрацюк, якая два разы ў тыдзень хадзіла памаліцца на кленіцкія могілкі. Гады праходзілі, жанчына старэлася і не ставала ёй сіл, каб пайсці ў храм. Малілася яна тады ў хаце. Некалькі тыдняў перад смерцю прысніўся ёй сон. Падышоў да яе анёл і спытаў чаму яна моліцца ў хаце, калі на ўзгорку, дзе стаяць сосны, знаходзіцца святое месца.

На другі дзень старая Марфа малілася ўжо на святым месцы, але ніхто не паверыў старой жанчыне. Марфа памерла. Прайшло 50, а можа і 100 гадоў. Жыхар вёскі Анціп Місяюк паехаў у Расію шукаць лепшай долі, разбагацець. Зарабіў ён там многа грошай, ажаніўся, але не быў так да канца шчаслівы. У лістах пісаў, што дні мінаюць хутка, а ночы...

Яму часта сніўся святы ўзгорак Марфы, ён выклікаў Анціпа да сябе. Сон паўтараўся на працягу 7 гадоў. Па نامه свяшчэнніка Анціп Місяюк вярнуўся ў Козлікі і вырашыў паставіць на ўзгорку царкву. Але не ўспеў ён гэтага зрабіць. Умураваў 1,5 метровы крыж і дамовіўся з кленіцкім свяшчэннікам.

Айцец Іаан Хлябцэвіч дазволіў перанесці ў Козлікі малую царкву — пабудаваную ў 1793 годзе — якая стаяла на могільніку. Тую ж царкву, у якой малілася старая Марфа.

За грошы, пакінутыя Анціпам Місяюком, жыхары перавезлі царкву на новае месца. Было гэта ў 1885 годзе. І ад таго часу, заўсёды на трэці дзень Руздва і Пасхі (на Вялікдзень), 2 разы на святога Мікалая і на Макавею ў храме адбываецца служба.

З гісторыяй царквы звязаны два курганы, якія стаяць там ужо ад многіх гадоў. Жыхары вёскі часта гавораць, што пакоюцца там астанкі шведаў, туркаў, і што нельга на іх спаць, бо „зямля варушыцца”. З 1962 года царквой пачаў апекавацца наступнік Івана Семянюка, Аляксея Аўсянюк, які да гэтай пары прысвячае ёй свой час. Дзякуючы яму, у 1976 годзе жыхары аднавілі царкву — памалівалі яе, агарадзілі. Да 1978 года ў царкве не было „Распяцця” — зрабіў яго іераманах Алімпій з Варшавы. Рамы ікон, 3 крыжы, паліцы на святыя кніжкі і ківот для іконы св. Мікалая зрабіў у 1984 г. Уладзімір Семянюк.

У 1990 годзе пры садзеянні а. Аляксандра Высоцкага, які ўжо 20 гадоў апякуецца храмам, быў ён занесены ў рэестр помнікаў. Такім чынам малая царква стала вядомай ва ўсёй Польшчы. На жаль, 2 гады пазней храм абакралі. Згінула 12 найстарэйшых ікон і 3 святыя кніжкі, ахвяраваныя бацюшкам Іаанам Хлябцэвічам (было ім па 150 гадоў).

Жаль, які быў выкліканы гэтым святацтвам, далей шчыміць у сэрцах жыхароў вёскі. Яны здзіўляюцца, як можна было зрабіць такое, зганьбаваць святое месца? На гэтыя пытанні няма адказу... і хіба ніколі ўжо не будзе...

Паўліна ШАФРАН

Праваслаўная Царква на парозе III тысячагоддзя

На працягу двух дзён, 11-12 мая, праходзіла канферэнцыя „Праваслаўная Царква ў Рэчы Паспалітай і ў суседніх краінах на парозе III тысячагоддзя”. Канферэнцыю арганізавалі: Праваслаўная Беластоцка-Гданьская епархія, Праваслаўнае брацтва св. св. Кірылы і Мяфодзія і Кафедра гісторыі культуры пагранічча Універсітэта ў Беластоку.

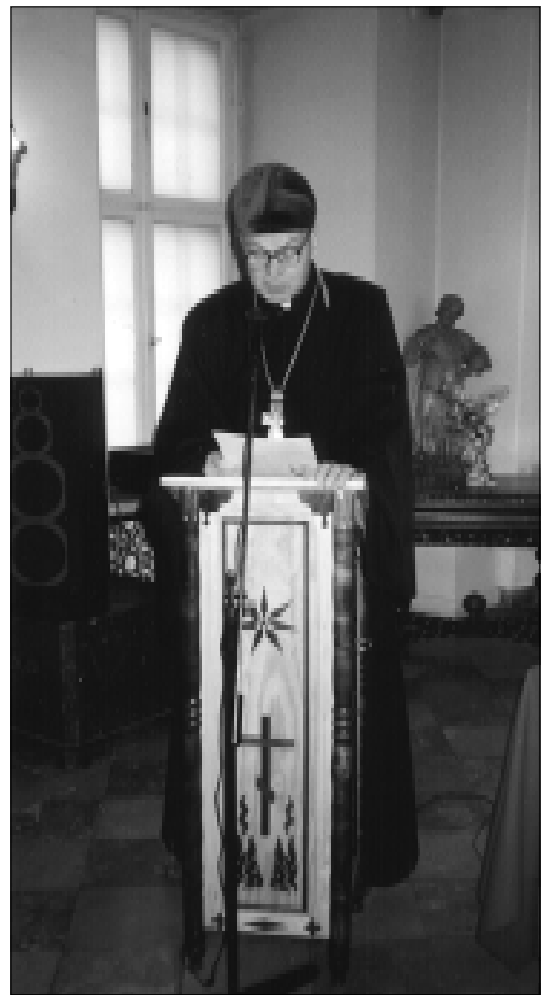
Першы дзень канферэнцыя працавала ў Беластоку, у новым Цэнтры праваслаўнай культуры, а на другі дзень — у Супрасльскім манастыры, якому ўжо мінула 500 гадоў. Таксама і даклады датычыліся як сённяшніх дзён (напрыклад, даклады „Сучасны экюменізм у ацэнцы праваслаўнай Царквы” а. д-ра Георгія Тафілюка, „Праваслаўны друк у II Рэчы Паспалітай” а. д-ра Аляксея Курьіловіча, „Манастырская жыццё ў II Рэчы Паспалітай” мгр Уршулі Паўлючук, „Супрасльскі манастыр сёння” а. архімандрыта Гаўрыіла), так і тысячагадовых дзеяў хрысціянства (напрыклад, даклады „Хрысціянская спадчына двух тысячагоддзяў” епіскапа Іаава, „Хрысціянізацыя Сярэдне-Усходняй Еўропы” праф. Антона Мірановіча, „500-годдзе Супрасльскага манастыра” епіскапа Мірана, „Хрысціянізацыя польскіх зямель” а. праф. Марыяна Бэндзы, „Хрысціянізацыя Падляшша” а. д-ра Рыгора Сасны і інш.).

Людзей сабралася нямала і ў Беластоку, і ў Супраслі, і гэта сведчыць аб значным зацікаўленні праблематкай канферэнцыі. Выступілі з дакладамі таксама госці з-за мяжы: епіскап Арцёмій з Гародні (даклад „Праваслаўная Царква на Беларусі”) і а. архімандрыт Мітрафан з Украіны (даклад „Праваслаўная Царква на Украіне”). Епіскапу Арцёмію задалі пытанне: Ці існуе працэс уніцызацыі хрысціянства на Беларусі? — Няма, адказаў гарадзенскі епіскап. Закаранелы атэізм. Цяжка. Нават сярод праваслаўных духоўных заўважаецца атэізацыя.

Прачытаў свой даклад а. д-р Рыгор Сасна, настаяцель з Рыбалаў, наш шматгадовы супрацоўнік, які расказаў пра пачаткі хрысціянства на Падляшшы, звязаныя з праваслаўем (XI стагоддзе), пра вялікі шок для праваслаўя, якім была унія і пра царкоўныя брацтвы, якія вялі тады ажыўленую дзейнасць. Праваслаўныя цэрквы, сцвердзіў а. д-р Рыгор Сасна, на тэрыторыі Падляскага ваяводства маюць шматвяковыя традыцыі і з’яўляюцца інтэгральным элементам тутэйшага насельніцтва, а не вынікам „zaborów”. Новае цэрквы сведчаць аб вялікай прывязанасці да праваслаўя.

Бадай найбольш каляровым быў даклад праф. Уладзіміра Паўлючука, колішняга журналіста „Нівы”, прафесара Кракаўскага і Беластоцкага універсітэтаў, загадчыка адзінай на паўночным усходзе нашай краіны Кафедры рэлігіязнаўства Універсітэта ў Беластоку пад загалоўкам: „Праваслаўе як фактар, інтэгруючы народы Усходняй Еўропы”.

Было, аднак, у гэтым дакладзе, здаецца, пра ўсё. Такая вялікая краіна, як Расія, — такая сёння бедная, гаварыў праф. Уладзімір Паўлючук, пазбаўленая рэлігійнай культуры. На Усходзе людзі, хоць і бедныя, выглядаюць шчаслівыя.

Даклад чытае а. д-р Рыгор Сасна.

Што датычыцца Захаду, дык дакладчык гаварыў пра пазацаркоўную рэлігію (тэхніка, камп’ютэрныя ігры і г.д.). Неапаганства выціскае хрысціянства. Там гаворыцца нават аб знікненні тэалогіі. А тое ж, што сапраўды важнае ў культуры, з’яўляецца рэлігійным. Я стараўся прайсці Візантыю пашком, сказаў ён.

Прафесар гаварыў вельмі жыва, жэстыкуліраваў, прыцмокваў, перапытваў слухачоў, быццам бы не быў гэта даклад, а звычайны дыялог. Памятаю, як любіў ён расказваць у рэдакцыі пра розныя вяселья і не зусім вяселья справы, прывезеныя з камандзіровак. Было гэта гадоў трыццаць таму. Я толькі дазволіла сабе запытаць, ці ўсе яго лекцыі для студэнтаў выглядаюць таксама. Усе, — адказаў ён. Ну, кажу, то на такой лекцыі яшчэ, бадай, ніхто не заснуў.

Былі таксама іншыя цікавыя даклады („Праваслаўе ў Польшчы і ў свеце” а. д-ра Генрыха Папроцкага, „Роля праваслаўя ў фарміраванні нацыянальнай свядомасці беларусаў і ўкраінцаў” праф. Тэрэсы Хынчэўскай-Гэнэль, „Руская філасофія пра гістарычную ролю праваслаўя” д-р Эвы Матушчык, „Адносіны Рэчы Паспалітай з Польскай аўтакефальнай праваслаўнай Царквою” д-ра Яраслава Матвееўа, „Культ ікон Маці Божай у Вялікім княстве Літоўскім у XVI-XVIII стагоддзях” мгр Пятра Хоміка). Тэма хрысціянізацыі — даследчыцкая, сёння мы адкрываем усё новыя погляды на рэлігію, сказаў прафесар Андрэй Садоўскі.

Усе матэрыялы канферэнцыі будуць надрукаваны да паловы чэрвеня г.г.

Ада ЧАЧУТА
Фота аўтара

Папраўка

У артыкуле „Жыццёвы шлях сакольскага блажачыннага”, „Ніва” н-р 20 ад 15 мая 2000 г., здарылася мне відавочная аписка: горад Камышын ляжыць — як вядома — не на *левым* а на **правым** берэзе Волгі. Прашу прабачэння. (р)

Галодныя былі і вошы нас елі

Успаміны Юліі Кучэўскай, нараджанай 12 лістапада 1911 года ў Іванках Нарваўскай гміны, сёння жыхаркі Беластока.

У бежанства выязджалі мама, тата, старэйшая сястра Лёня, старэйшыя браты Валодзя і Фёдар, маленькі брацішак, якому яшчэ года не было, і бабуля; дзеда не было, бо на вайну пайшоў. Ехалі на возе, воз коні цягнулі. Жывёлы з сабою не вялі. Як ехалі возам, то памерла сястра, а пасля і мама памерла. Пасля перагрузіліся ў поезд, якім завезлі нас у Саранскую губерню, да мардвы.

Як выгрузіліся, памёр мой маленькі брацішак і асталося толькі я, бабуля, тата і два браты. Старэйшы з іх, Валодзя, прыслугоўваў бацюшку і яму далі валёнкі, бо сапагамі стукаў у царкве. Жылі мы ў гаспадаровай хаце. Калі быў вялікі мароз, у кухню прыганялі карову з цялём, а я на печы сяделла. Адночы з сяброўкай я выйшла

на бахчу (агарод) і нас манашкі спынілі і кажуць: „Дзе вы ходзіце, загінеце”. Ішоў дождж і яны прывялі мяне дадому.

Пасля нейкага часу перавезлі нас у Самарскую губерню, у вёску Крывая Лука. Жылі там кітайцы, хадзілі яны на кароткіх нагах і дзеці прызываліся на іх: „Ходзя, ходзя, солі нада?” Бо яны не елі солі. У вайну солі не хапала і аднойчы ў нашу хату чалавек зайшоў і папрасіў у бабулі соль. Бабуля насыпала жменю солі на стол, а ён тую соль жменяў браў і еў, бо шмат часу жыў без солі. У школе давалі есці парэзаны хлеб і ўсе крычалі: „Мне з клінком!” Валодзя настаўніцы любілі і пісьмо яму напісалі, каб ішоў у школу, у ахранку, і там вучыўся. Яго паслалі ў школу ў Самару, а мы на вёсцы жылі. Ён часам да нас прызджаў і гаварыў мне: „Як ты падрасцеш, то і цябе я з сабою вазьму”. Калі мы вярталіся на радзіму,

ён у Самары астаўся, гаварыў: „Вы едзьце, а як вайна скончыцца, я прыеду дадому”. Да гаспадыні прыходзілі суседкі, прыносілі булчкі і гаварылі: „На тебе, Юля, пышку”. І такія смачныя булчкі давалі. Мне есці варыла бабуля, але не так смачна, як гаспадыня, у рускай печцы, у якой кізякамі палілі. Кізякі бчы з саломы і каровінага гною, бо там угнаення на поле не трэба было даваць; у полі былі станкі, на якіх тья кізякі сушылі.

Жылі мы ў некалькіх кватэрах. Адна кватэра была блізка ракі і як вада падышла, то нас у другую кватэру перавялі. Тата стаў на працу ў Самару, у войска, і часам прызджаў у форме да нас.

У вёсцы быў прыют, побач нашай хаты, і я крыху ў той ахранцы была; ка-

лі мелі выязджаць на радзіму, то мяне адтуль забралі. Раз там была забава для дзяцей, а я была там найхудзейшая. І мяне спыталі, ці бабуля варыць мяса. А бабуля ўвесь час журык варыла, а я яго не любіла; варыла яна тое, што мела. Пякла яна чорны хлеб і мяняла з рускімі на белы: яны нам белы, а мы ім чорны давалі. Малака нам не давалі. Я раз захварэла і вельмі захацела малака. Бабуля ўзяла збанок і мы доўга па вёсцы хадзілі, пакуль крыху малака далі нам. Людзі кароў трымалі, але мала. Была рэчка, па якой каровы пераплывалі на пашу. Вечарам людзі па кароў выходзілі і забіралі, як пераплывалі назад.

Там вайна якаясь пачыналася і мы ад тае вайны ўцякалі і ехалі на радзіму. І ежа штотраз горшая была. Вярталіся поездам. Бацька ў дарозе захварэў, бягунка яго хапіла. Прасіў ён мяне: „Прысунься, донька, да мяне”. А я не хацела. Ён пасля сказаў: „Вы едзьце, а я, як выздаравею, прыеду да вас”. Колькі гадоў пасля я выглядала яго, што можа вернецца. Пазней, у дарозе, і бабуля захварэла і таксама асталося. А мяне з братам Федзем прывезлі ў Жэдня і выгрузілі. Я асталося пільнаваць багаж, а ён пайшоў у вёску, каб хто нас прывёз. Папрасіў дзядзьку, дзядзька залажыў коней, прыехаў з Федзем і забраў мяне. Са мною быў куфэрак з вопраткай; і сёння яшчэ той куфэрак у мяне ёсць.

Дзядзька прывёз нас у свой дом, бо з нашага, як нас не было, пазабіралі вокны і дзверы і пліту раскідалі. А як у садок зайшлі, то брат абняў яблыньку і стаў плакаць. А суседка выйшла і кажа: „Не плач, сынок, хадзі, дам табе есці”. Вярнуліся мы пад зіму. Я на полі пераараным хадзіла і бульбу збірала, што дождж выбіў. Раз брат пайшоў араць і калі вярнуўся, сказаў: „Хадзі, я выраў пару бульбачак і схаваў, то забярэм”. Галодныя былі і пайшлі жабраваць у Агароднікі. Нам хлеба не далі і калі вярталіся, то на грудкі зямлі, якія паўхі выкінулі, гаварылі: „Тут мая булка хлеба, а тут твая”. Галодныя былі і вошы нас елі. Раз я брату кальсоны мыла, а ён падышоў, шпурнуў мя-

не нагою і кажа: „Добрая сястра памерла, а ты асталося!” Малая я была і яшчэ не ўсё ўмела. У башмачках у тыдні хадзіла, а на няззелю скідала, бо вельмі панашаныя былі. Нават па снезе зімою басаною хадзіла.

З бежанства вярнуліся суседзі, іхняя хата раскрадзена была і да іх печнікі прыйшлі і там бабуля ім бульбу варыла і мне з братам па дзве бульбы дала, а я падумала: „Як тым печнікам добра: картофлі ядуць”. Як газнічок гарэў, то мы на палачку шлапак (боб) накладалі, там паджарвалі і так елі. Суседка, якой далі мы маміну спадніцу, тое, што ад абеда ў яе асталося, за хлёў выносіла і нам пакідала. А малако праз акно падавала, каб муж не бачыў. Як брат жытняй мукі купіць, то я звару зацірку і тым малаком забялю. І якая смачная тая зацірка была!

Хтось даў курыцу нам і тая курыца яечка знесла. І я цешылася, што ўжо курыцу маю, якая яйкі нясе. У жыдоў браі карову да трэцяга цяляці гадаваць і тое трэцяе цяля асталося. Каня нам за адробкі давалі. Было ў нас паўучастка зямлі, бо наш дзед добра жыў. Пасля і конь быў — брат з пасагам атрымаў. Братавы цесці таксама выязджалі ў бежанства, але яны лепей жылі. Есці ўжо братавая варыла; як да маці хадзіла і саланіну прыносіла, то сабе скварыла, а мне давала з постам.

Пасля я ў Беласток на службу да жыдоў пайшла. Спярша дзяцей пільнавала, прыбірала. А на канец я папала да добрага жыда, Кругмана; ён лесам гандляваў. У няззелю мужыкі па выплату да яго прыходзілі і дражніліся са мною, і я прасіла свайго пана, каб хутчэй іх адпраўляў, бо яны мне перашкаджаюць абед гатовіць; ну і ён абяцаў хутка іх адправіць. Там мяне добра ўважалі, плацілі добра і яго жонка добрая была. Служыла я ў іх каля пяці гадоў і яны яшчэ хацелі мяне трымаць. Яны планавалі ў Ізраіль ехаць і гаварылі: „Як Юля схоча, то з намі паедзе”. Але не выехалі, немец заняў. А я замуж у Рагазы выйшла. Каб тады мела сённяшні розум, то ў горадзе асталося б. Плацілі мне па 35 златаў у месяц і назбірала я ўжо больш тысячы; дом магла за тья грошы ў Беластоку купіць.

Запісаў Аляксандр Вярціцкі

Час успамінаў

З Міхалам ТРУСЕВІЧАМ, 68-гадовым жыхаром Міклашэва Нараўчанскай гміны сустрэўся я ўпершыню ў канцы 60-х і пачатку 70-х гадоў. Я ў той час працаваў на чыгуначнай станцыі ў Семяноўцы адміністрацыйным працаўніком, а ён — сезонным работнікам па перагрузцы. Зараз сустрэліся мы ў палаце № 7 хірургічнага аддзялення гайнаўскага шпітэля.

— Пэўна не памятаеце мяне, — пачаў аднойчы размову Міхал Трусевіч, — бо такіх як я, сезонных, сотні ў гэты час прыходзілі на перагрузку. Кожны лічыў, што пашанцуе яму ў гэты дзень і атрымае нейкі вагончык для разгрузкі. А што за гайнаўскімі (работнікамі, значыцца, прыезджымі) цяжка было дабіцца, дык мясцовых адпраўлялі назад.

— Са мной пазней працаваў майстрам Юрка Трусевіч, — кідаю, каб падтрымаць размову.

— Гэта мой сусед... Зараз нідзе не працуе. Ад нас і Мікалай Раманчук выводзіцца, такі поўны мужчына, — кажа Міхась. — А Грышу Аніськевіча, памятаеце, — гэтага з СОКу, каменданта?

Як жа я мог забыць чалавека, з якім амаль паўтара года прыходзілася супрацоўнічаць! Памятаю дасканала.

З Міхалам Трусевічам мы пералічылі многія прозвішчы. З кожным з іх звязаны нейкі ўспамін. Успомнілі таксама, як выглядаў звычайны дзень працы перагрузачнай станцыі Семяноўка ў лепшы час яе росквіту.

У Семяноўку падыходзілі вагоны па шырокіх рэйках са Свіслачы, па пяць саставаў ў суткі адсюль і пяць назад, з Семяноўкі ў Свіслач. Перагрузкай вагонаў займалася чыгуначная экспедыцыя. Гэту ўстанову ўзначальваў кіраўнік экспедыцыі і меў намесніка. Першым кіраўніком стаў Анатоль Карповіч, затым Інакенцій Сідарук, а ў канцы Эдвард Жылка з Беластока.

Семяноўская станцыя была падзелена на чатыры перагрузачныя пункты: Семяноўку (асноўны), Вёнцаў, Плянту і Хрызанаў.

У Семяноўцы, напрыклад, перагружаліся ўсялякія тавары, на Вёнцаве —

балансавая драўніна, на Плянце — розны тавар, а на Хрызанаве — машыны. На кожным пункце быў кіраўнік, старшы майстар, майстар і кладаўшчык.

Вагоны перагружалі брыгады з чатырох-сямі чалавек. Яны лічыліся пастаяннымі работнікамі. Для іх распісвалася асноўная праца. Але, калі прыбывала больш вагонаў са Свіслачы і трэба было іх неадкладна разгрузіць, наймаліся сезонныя работнікі. Такім работнікам працаваў Міхал Трусевіч.

— А як там зараз, — пытаю Трусевіча, — калі „перажавалі” амаль усё мінулае?

— Рампы бярэзінай пазарасталі, — працягвае сябра. — На Вёнцаве экскаватар, выцягнуўшы шыю, чакае новага гаспадара. Кажуць, што нейкі прыватнік мае арандаваць. Але, як будзе, таго невядома. Адна Плянты жыве нармальна. Адсюль штотдзень машынамі развозяць угнаенні па ўсёй краіне. Тут і газ перапапоўваюць! Кругласутачна кіпіць праца.

— А што ў Семяноўцы?

— Тут таксама перагружаюць, але меншымі партыямі, — гаворыць Трусевіч. — Найбольш тавараў забіраюць жыхары навакольных вёсак зразу на фурманкі...

— А як жа вам у Міклашэве жывецца? — змяняю тэму размовы.

Як усюды... Вёска пусцее. На восемдзесят гаспадарак, разам з раскінутымі калёніямі, амаль у пятнаццаці гаспадарках ніхто не жыве. Маладых гаспадароў амаль зусім няма. Я таксама хацеў перадаць гаспадарку дзяржаве за пенсію, у мяне больш шасці гектараў, але кажуць, што зямля будзе цаніцца, таму рашыў перапісаць яе на сына. Ён нежанаты. Лепш няхай яму нейкі грош прыпадзе... Даўней ў Міклашэве была школа. Зараз дзяцей возяць у Нараўку... А крама засталася... Ды аб'язныя прызджаюць, каб толькі грошы былі...

— З Міклашэва ведаю Міхала Матэсюка, — заяўляю, — у яго сястра Геня, настаўніцай, здаецца, працавала. Што з імі зараз?

— Даўно на пенсіі. Раней быў кіраўніком масарні, пасля ў пякарні ў Белаўежы. Там пабудаваў дом. Часам на бацькаўшчыну прызджае...

Калі сустрэнеце Трусевіча, Матэсюка ці Каліноўскага, можаце лічыць, што яны міклашэўцы, бо такіх прозвішчаў якраз ў нашай вёсцы найбольш, — кідае ў канцы размовы мой субяседнік.

Уладзімір Сідарук

Ніўка

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Дон Хіхот

Не пхайся з парадай і словам талковым,
Куды цябе не звалі, рыцару вясковы,
Бо твае ідэі ўсе на смех ёсць курам,
А той смех курыны — злосны і пануры.
Лезеш з ласкай, дурню, дабрынёй сардэчнай,
Ды такіх бязглуздых паскідаюць з печкі,
Каб бакоў не грэлі, хоць яе рабілі,
Меркавалі слаўна, раілі, служылі,
Ды хто вухам слухаў, выпускаў абома,
Давядзе кампанію да дурнога дому.
Гэтак патлумачаць усё тваё старанне,
Што сабе стараўся. А іншым — дазвання
Меркаваў пачысціць куфры і кладоўкі!
І ты, рыцар смешны, пхай шыю ў вярхоўку;
Мо хоць па канчыне ўспомняць словам добрым...
Ведаем гісторыю. Усё ідзе падобна.
Хто Гегеля цытуе, дзе Платон у модзе;
Дабро са злом крочаць у вечным карагодзе.
Затопчуць такога, хто не ідзе ў ногу.
Вось таму у сэрцах не гасне трывога.

Вандал АРЛЯНСКІ

Двухлітарная крыжаванка

1		2		3		4
		5	6			
7	8			9		
	10					
11				12	13	
		14		15		
16				17		

Гарызантальна: 1. Фрэнсіс, англійскі філосаф, прадстаўнік абсалютнага ідэалізму (1846-1924), 3. сталіца Вялікага княства Літоўскага, 5. выпрастае гарбатага, 7. забарона, 9. брус забіты ў грунт для апоры ў збудаваньнях, 10. бялковае рэчыва, якое знаходзіцца ў зерні пшаніцы, 11. росквіт сілі, 12. маці, 14. металічны панцыр на спіну і грудзі, 16. ігральны дом, 17. вайсковец асобных часцей кавалерыі, здольных весці бой як у конным так і ў пешаным страі.

Вертыкальна: 1. італьянская рака на поўнач ад Падугі, 2. сталіца Пэру, 3. загарадны багаты дом, 4. рабства, 6. го-

рад на поўдні Албаніі, 8. выданне даведачнага характару, якое разгортваецца як шырма, 9. дзяржава з важным каналам, 11. Пятрас, літоўскі пісьменнік (1909-47), 13. негаваркі чалавек, 14. кінематаграфія, 15. Абальхасан Бані, прэзідэнт Ірана ў 1980-81 гг.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 17 нумара

Гарызантальна: Валдай, Бальбоа, латышка, кетмень, Скандна, ракета, лямбага, пекары, часціца, Вязьма.

Вертыкальна: Абукір, глыток, абсент, вальс, лытка, аршад, Кумасі, неафіт, аманал, Алеся, ерась, алыча.

Рашэнне: **Мой родны кут, як ты мне мілы!.. Забыць цябе не маю сілы!** (Уступ паэмы Якуба Коласа „Новая зямля”)

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Лявону Федаруку** з Рыбалаў і **Лукашу Пачвічу** з Беластока.

Каляровыя сны

Як мая Агата ўсхвалявана ды шчыра прасуе бялізну! Гэта ўмоўна — бялізна, бо пасцель я люблю каляровую. Жыццё прымушала мяне быць стрыманым і без прыколаў, бо прафесійны мой шлях быў зусім нясмешны, а ў асяроддзі не хацелася, каб бачылі цябе цудам натуры. Хоць цяпер даю фантазіі волю, асабліва ў сваё начное жыццё. У снах у каляровай пасцелі я лунаю над светам, над зямлёй, над звычайным і паспалітым. А Агаце дагэтулькі было ўсё адно — толькі што цяпер, каб памыць каляровае, трэба ўжываць іншы сціральны парашок. Зусім не даражэйшы, але спецыяльны, каб колераў не змыў, каб тканіна не выпалавела. Агата махнула ўжо рукой — ведае, што калі мне дагодзіць хоць крышачку, то я добры раблюся, што мяне да раны прыкладвай, словам — анёлак, не муж. А невымагальны я, малапатрабавальны ад жыцця — от, каб толькі добра было, каб разумець адны адных, жыць самому ды даваць жыць іншаму. А іншы хай і мае свае дзівацтвы, абы шкоды не рабіў...

Гляджу на Агату, а яна заводзіцца ўсё больш. То ж бачу — хопіць мне раз вокам кінучь, каб ведаць, які ў мае каханае настрой. Пераб'ягаю ў думках кожны момант сённяшняга дня, — чым мог не ўгадзіць я, ці мо народ па-за сценамі нашае кватэры. Хмарна крышку зрабілася, мо надвор'е не такое... Але ж добра было б, каб крыху пакрапаў дождж, зямля перасохла. Што гаварыць пра наш агародчык, калі палеткі ў краіне павысыхалі! Ага, ва ўсёй Еўропе такая бяда... А чаго ты, Агата, злосна на мяне спазіраеш?.. Мо слова якое не так сказаў, не так усміхнуўся, не так ласкава прытуліў? Сёння я мяккі і далікатны як вага, усё з'еў, што ты мне згатавала, смецце вынес, хату прапыласосіў, сваю шклянку ды талерку спаласнуў... У час, калі ты вырачвала-

ся на аргентынскі фільм пра каханне насмерць, тактоўна выйшаў, каб не мяшаць дурнымі каментарыямі пра тое, чаму то яны ўсе ў гэтым фільме грацяць памяць, зрок, губляюць у малалецтве дзяцей і не ведаюць, колькі ўсіх іх разам узятых, забіваюцца, а пасля раптам ажыўляюцца і ўсе кахаюць галоўнага героя ці геранію... Зусім не рэагавалі, калі ты лаялася на прынца Чарльза за ўсе яго грахі супраць Дыяны і Брытанскага караляўства, пра што распавядала каляровае выданне „Хатняя дама"... У краму па хлеб схадзіў... Ну, што там яшчэ... А мо раздражняе цябе тое, што я так хаджу па хаце ды думаю, чаму ты так злосна прасуеш мае каляровыя прасціны ды навалачкі... Ду, дай запытаюся...

А мая жонка як не ўскіпіць! А хай цябе, кажа, Ванька, з тымі тваімі каляровымі снам!

Ого, калі шчаслівая мая Агата, дык Вандалікам мяне называе, калі ж вельмі задаволеная, дык Вандалам Янавічам, а тут — на табе, Ванька!!! Чым жа ёй я так дапек'?!.

Хай цябе з тымі, кажа Агата, навалачкамі на коўдру ў „пікасы" ды палявыя кветкі! Прасцінамі ў марскія хвалі! Канвертамі на коўдру ў асеннія лісты! І ўсё іншыя дурноты! Ведаеш, што бабы на лавачцы пад блокам гавораць? Верка з Галкай?! Што нам абоім дах паехаў, бо ў занавесках спім! Заслонамі накрываемся! Найбольш з тых ільняных у рамонкі смяюцца.

Ты з кім спіш, з Галкай ды Веркай, пытаюся. А ночы ў цябе фэйныя ў такой пасцелі і з такім старым жартаўніком, як я, твой Вандалік? Пэўна, зайздросцяць нам гэтыя чахлыя пенсіянеркі на лавачцы пад блёкам, дык і звягаюць. Жыцця не мелі цікавага, то і сны ў іх такія ж. А нашы прасціны, як штандары, хай лунаюць над гэтым Шэрастокам!

Вандал АРЛЯНСКІ

„Даўціны” Андрэя Гаўрылюка

Маладая жонка расказвае маці:

— Мянэ ўжо перасталі цікавіць размовы з мужам.

— Чаму?

— А што ж цікавага можа сказаць чалавек, які ў ніводнай справе не мае рацыі?!

Гутараць дзве маладзіцы:

— Калі муж дрэнна адносіцца да мяне, я яго палюхаю, што ўцяку да сваёй мамы.

— А я наадварот: гавару, што перасялю маму да нас.

— Колечка! Я чуў, што ты кінучь сваю жонку. Ці гэта з-за іншай жанчыны?

— Так, з-за пешчы.

Коля прыстаў у прымы і адразу заявіў:

— Штодзень мае мяне быць снаданне ў ложка!

— Хіба здурэў! — абурылася пешча.

— Ой, мамачка, ён тут жыве і ён тут пан, — палагодзіла справу маладая жонка.

— Штодзень каб былі вычышчаны мае боты! — загадаў Коля.

— Хіба здурэў, — абурылася пешча.

— Але ж, мамачка, ён тут жыве і ён тут пан! — зноў азвалася жонка.

— Раз сплю з жонкаю, раз — з пешчаю! — зноў абвясціў Коля.

— Хіба здурэў! — абурылася жонка.

— Ён тут жыве і ён тут пан, — выршыла пешча.

Пасляшлюбная ноч. Муж распранаецца і кладзецца ў ложка, дзе чакае яго жонка. Раптам чуе пад ложка нейкі шоргат. Заглядае, а там пешча.

— Што вы тут, мамачка, робіце? — пытае.

— Гляджу, ці вы прыбралі пад ложка.

Паліцыянт дапытвае шафёра:

— Скажыце, як дайшло да выпадку.

— Зусім звычайна: жонка хацела, каб я ехаў налева, пешча — каб направа, а я папросту хацеў іх змірыць.

На другі дзень пасля выпіўкі сустракаюцца два сябры:

— Спасцігла мяне ўчора няўдача, — расказвае адзін. — Калі я вартаўся дадому, напароўся на паліцэйскі патруль і правёў усю ноч у вышварэзніку.

— То і так маеш шчасце, — кажа другі, — бо я, калі вяртаўся дадому, напароўся на жонку і пешчу.

Андрэй выбіраецца да споведзі. Даходзячы да касцёла, са здзіўленнем бачыць, што вакол святыні задыхаўшыся бегае яго суседка.

— Ці вы здурэлі? — папракае яе. — Трэніроўку вакол храма адбываеце?

— Ксёндз загадаў, каб за кожную сужонскую здраду прабегла адзін круг, — адказала яна.

— О! То мне трэба вяртацца па веласіпед.